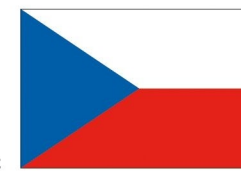

Průchod žáků se zdravotním postižením a znevýhodněním do terciárního vzdělávání a na trh práce

leden 2010

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- Současná právní úprava v České republice neumožňuje využívat ve výzkumu registry obyvatel, žáků atd.
- Byla proto zvolena cesta oslovení bývalých žáků řediteli škol.
- Cca 45% zdravotně postižených ukončí v České republice vzdělávání již po základní škole, proto byli oproti zahraniční metodologii zahrnuti i tito mladí lidé.
- Oslovení probíhalo nejprve přes ředitele základních škol.
- Následně byli o spolupráci požádáni i ředitelé středních škol (mají obvykle čerstvější údaje o adresách žáků).
- Osloveny byly všechny asociace zdravotně postižených a znevýhodněných sdružené v Národní radě zdravotně postižených.

Metodologie – výběr ZŠ

- Osloveny byly všechny speciální ZŠ (N=553)
 - Pravděpodobnostním výběrem (metodou SPSS Complex samples) vybrána polovina všech ZŠ (N=1828)
 - Celkový počet oslovených základních škol N= 2381
 - Školy byly osloveny poštou, celkem bylo ředitelům škol rozesláno 9170 dopisů pro studenty
 - Spolupracovalo pouze 563 škol – podle informací ředitelů bylo studentům rozesláno na 1216 dopisů
- ➔ Do výzkumu se přihlásilo 137 respondentů (rozhovor byl skutečně proveden se 121 z nich)

Metodologie – SŠ, asociace

- Emailem osloveny všechny střední školy (N=1470)
 - Zájem o spolupráci projevilo pouze 47 škol – odeslány materiály pro 263 studentů
 - ➔ 31 respondentů se přihlásilo (27 se skutečně výzkumu zúčastnilo)
- Osloveny všechny asociace sdružené v Národní radě zdravotně postižených (N=79) >>> 6 z nich spolupracovalo
 - ➔ 4 respondenti se zúčastnili výzkumu

Metodologie – výběr tazatelů

- Vyškolení tazatelé vybírali metodou snowball vhodné respondenty podle zadaných kritérií
- Abychom zajistili stejnou kvalitu dat jako u respondentů kontaktovaných školami, museli respondenti vyplnit čestné prohlášení o roku ukončení poslední školy a typu postižení
- **Sběr dat probíhal od 19.10.2009 do 7.1.2010**
- Celkem bylo do analýzy zahrnuto 351 dotazníků

Výběrový soubor

Pohlaví

	Počet	%
Žena	176	50%
Muž	175	50%
Celkem	351	100%

Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání?

	Počet	%
bez ukončeného vzdělání	8	2%
ZŠ	46	13%
Vyučen, bez maturity	111	32%
Maturita	157	45%
Vysokoškolské bakalářské	22	6%
Vysokoškolské magisterské	7	2%
Celkem	351	100%

Typ zdravotního postižení

	Počet	%
mentální	29	8%
tělesné	47	14%
poruchy učení, chování, ADHD	132	38%
chronické onemocnění	99	29%
smyslové postižení	25	7%
kombinované	14	4%
Celkem	346	100%

Výběrový soubor

Jaká je v současné době Vaše hlavní činnost ?

	Počet	%
Studuji na univerzitě, vysoké škole	86	25%
Jsem student nástavbového studia, jsem v programu pracovní rehabilitace	24	7%
jsem OSVČ	4	1%
jsem zaměstnanec	143	41%
pracuji jako dobrovolník, vykonávám neplacenou práci	10	3%
žádnou činnost nevykonávám a pobírám podporu v nezaměstnanosti	27	8%
žádnou činnost nevykonávám a pobírám invalidní důchod a sociální dávky	57	16%
Celkem	351	100%

Jste finančně soběstačný?

	Počet	%
Ano	196	56%
Ne	155	44%
Celkem	351	100%

Váš příjem pochází zejména z :

	Počet	%
Příjmů ze zaměstnání	155	44%
Dávek a důchodů	91	26%
Finanční podpory rodiny	68	19%
Jiné	31	9%
Nevím	6	2%
Celkem	351	100%

Jaký je Váš rodinný stav?

	Počet	%
Svobodný(á)	293	83%
Ženatý/vdaná.	19	5%
Rozvedený(á)	4	1%
Žijící s partnerem	35	10%
Celkem	351	100%

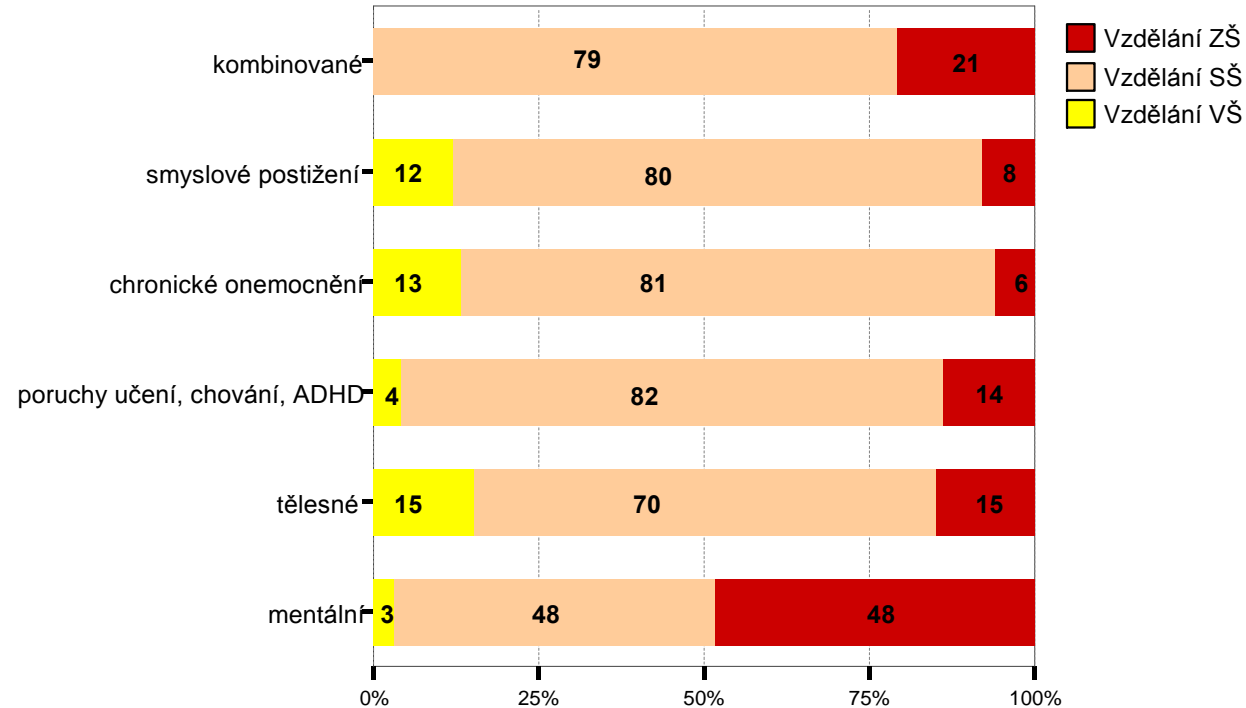
Žijete:

	Počet	%
Se svou rodinou	279	79%
Sám bez asistence	28	8%
Sám s asistencí	8	2%
S přáteli	27	8%
Sám v domově	9	3%
Celkem	351	100%

Výběrový soubor

Ukončené vzdělání podle postižení

Největší počet respondentů se základním vzděláním (i neukončeným) je mezi mentálně postiženými a respondenty s kombinovaným postižením. Naopak nejvyšší úroveň vzdělání je mezi respondenty s tělesným postižením, ale i smyslovým, a respondenty s chronickými chorobami.

Výběrový soubor

Zdravotní postižení, znevýhodnění

		Zdravotní postižení, znevýhodnění		celkem
		zdravotní postižení	zdravotní znevýhodnění	
Vzdělání	ZŠ	51%	49%	100%
	SŠ	29%	71%	100%
	VŠ	38%	62%	100%
celkem		33%	67%	100%
Verze dotazníku	terciární	28%	72%	100%
	zaměstnání	24%	76%	100%
	nečinnost	58%	42%	100%
celkem		33%	67%	100%

Čím vyšší je dosažené vzdělání respondenta, tím nižší je podíl zdravotně postižených.

Mít pouze základní vzdělání je více typické pro respondenty se zdravotním postižením. Ti také častěji procházeli dotazník verzí „nečinnost“, tj. respondenti bez hlavní činnosti.

Zdravotní postižení, znevýhodnění

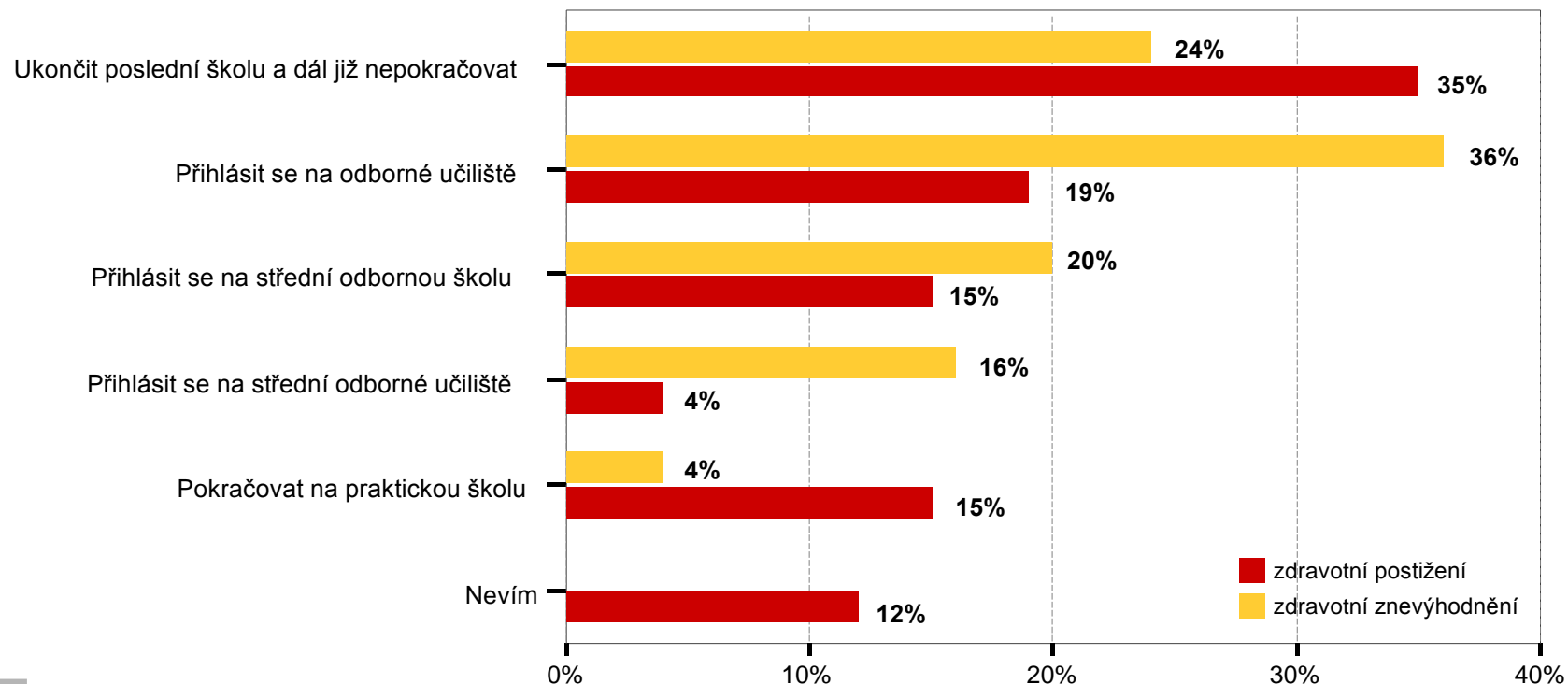
		Zdravotní postižení, znevýhodnění		celkem
		zdravotní postižení	zdravotní znevýhodnění	
Vzdělání	ZŠ	++	--	51
	SŠ	--	++	266
	VŠ	o	o	29
celkem		115	231	346
Verze dotazníku	terciární	o	o	109
	zaměstnání	--	++	154
	nečinnost	+++	---	83
celkem		115	231	346

Znaménkové schéma

HODNOCENÍ VZDĚLÁVÁNÍ podle nejvyššího dosaženého vzdělání

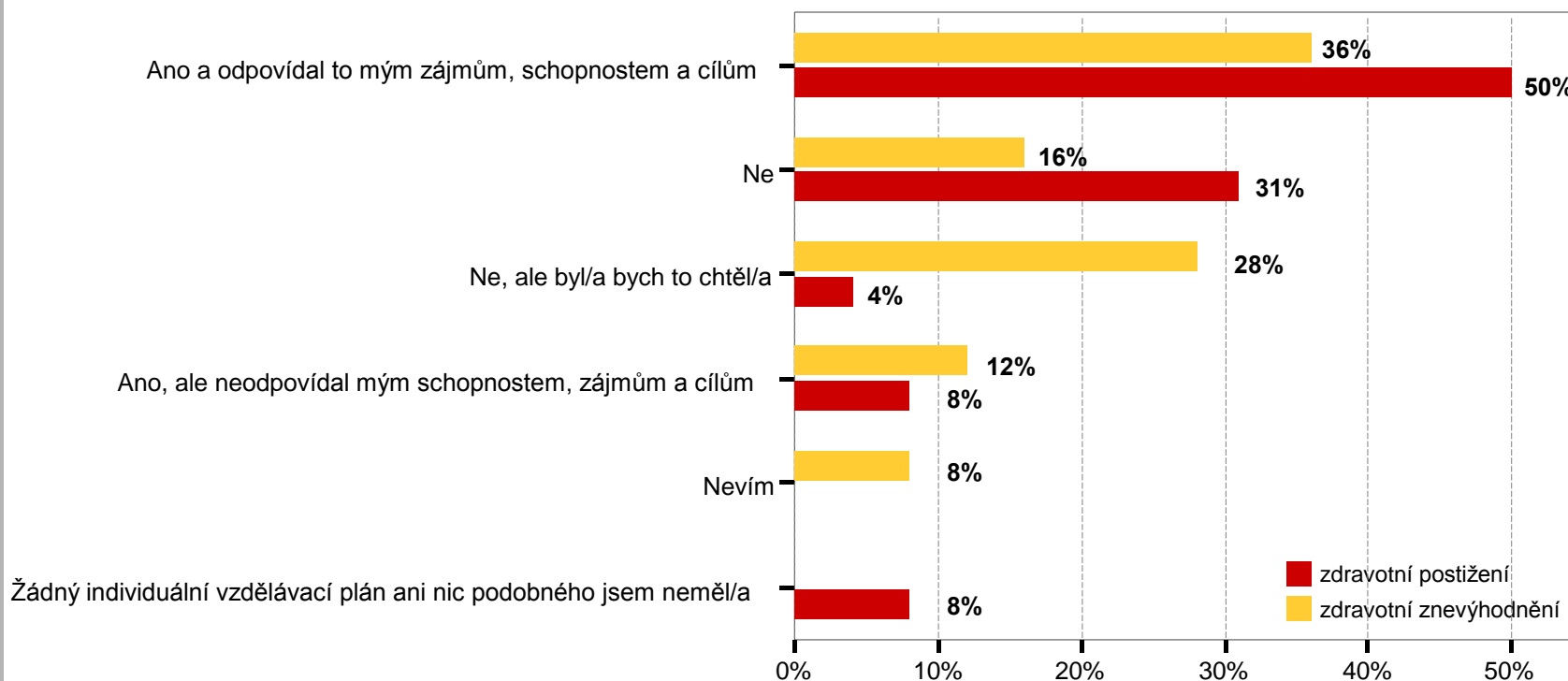
Jakou představu o své budoucnosti jste měl/a, když jste navštěvoval/a poslední školu?

Žáci se zdravotním postižením nejčastěji chtěli svá studia základní školou opravdu ukončit. Zdravotně znevýhodnění žáci chtěli naopak častěji ve studiích pokračovat.

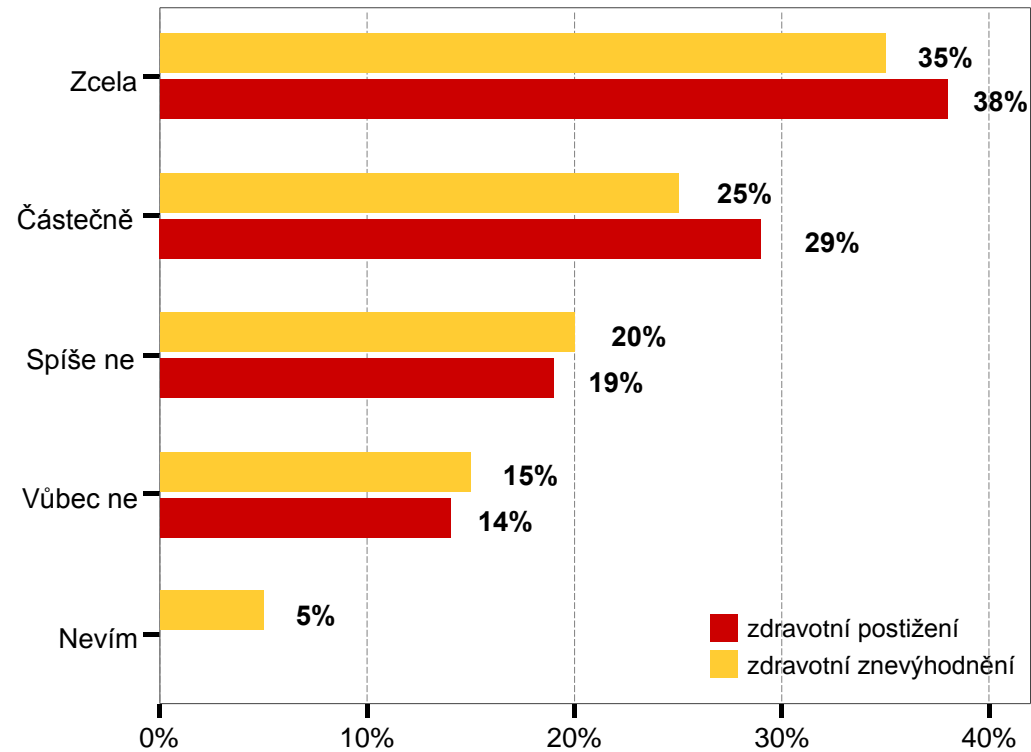
Získala jste na začátku posledního školního roku přístup ke studijnímu plánu založenému na Vašich zájmech, schopnostech a cílech (např. Individuální studijní plán)?

Individuální studijní plán mělo v posledním roce základní školy 50% zdravotně postižených a 36% zdravotně znevýhodněných žáků. 28% zdravotně znevýhodněných žáků takový plán nemělo, ale bývali by jej ocenili.

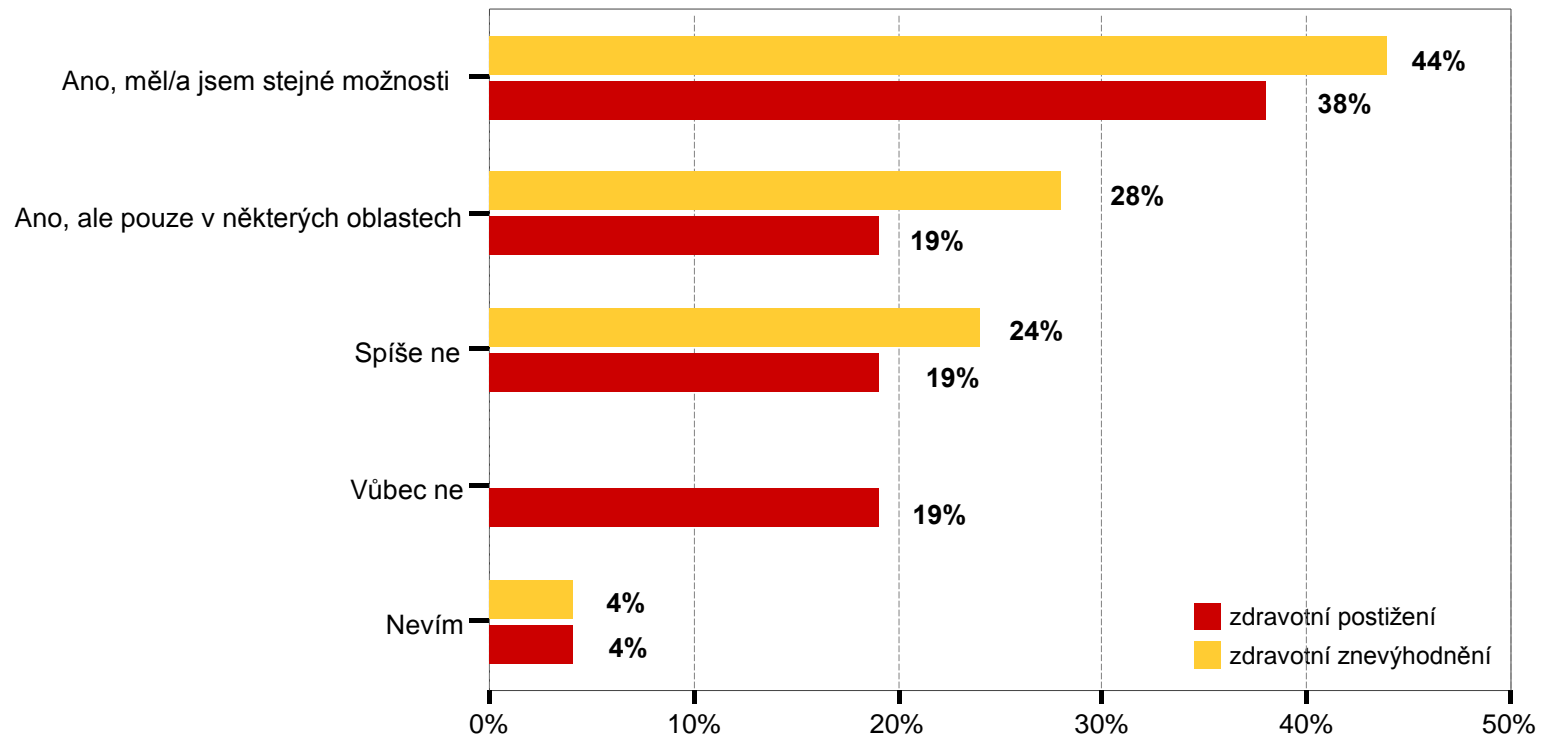
Získat stejný přístup ke vzdělávání jako Vaši spolužáci bez zdravotního postižení?

Většina zdravotně postižených (67%) i znevýhodněných (60%) žáků měla na základní škole pocit, že mají stejný přístup ke vzdělání jako jejich spolužáci bez zdravotního postižení.

Máte pocit, že jste měl/a stejné možnosti rozvíjet se jako Vaši spolužáci bez postižení?

Podobně pozitivní je hodnocení vlastních možností rozvíjet se v porovnání se spolužáky bez handicapu. V případě zdravotně postižených je ovšem alarmující fakt, že necelých 40% respondentů má pocit, že jejich rozvoj nebyl možný.

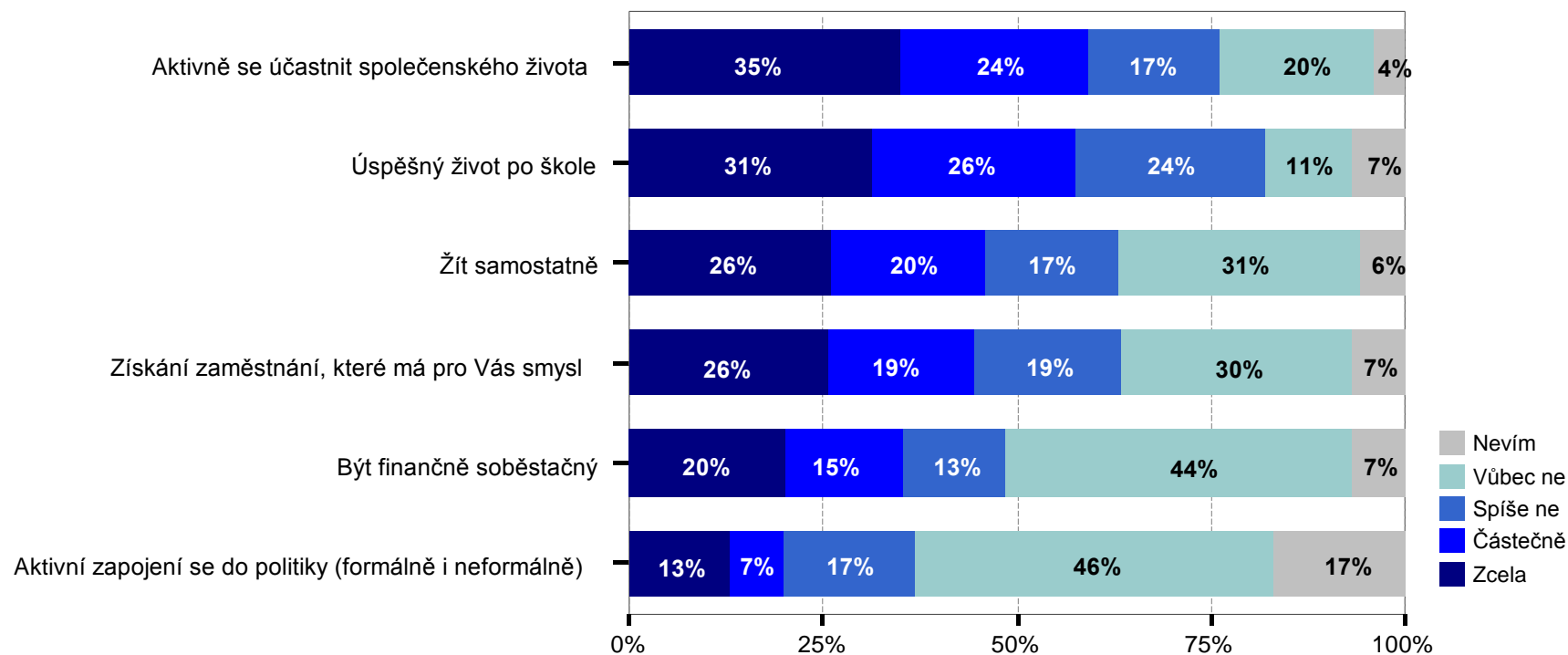
Která konkrétní témata byla probírána v otázce pokračování po základní škole?

V otázce pokračování po základní škole byla s respondenty nejčastěji probírána témata vzdělávání, zaměstnání a otázka získání praxe.

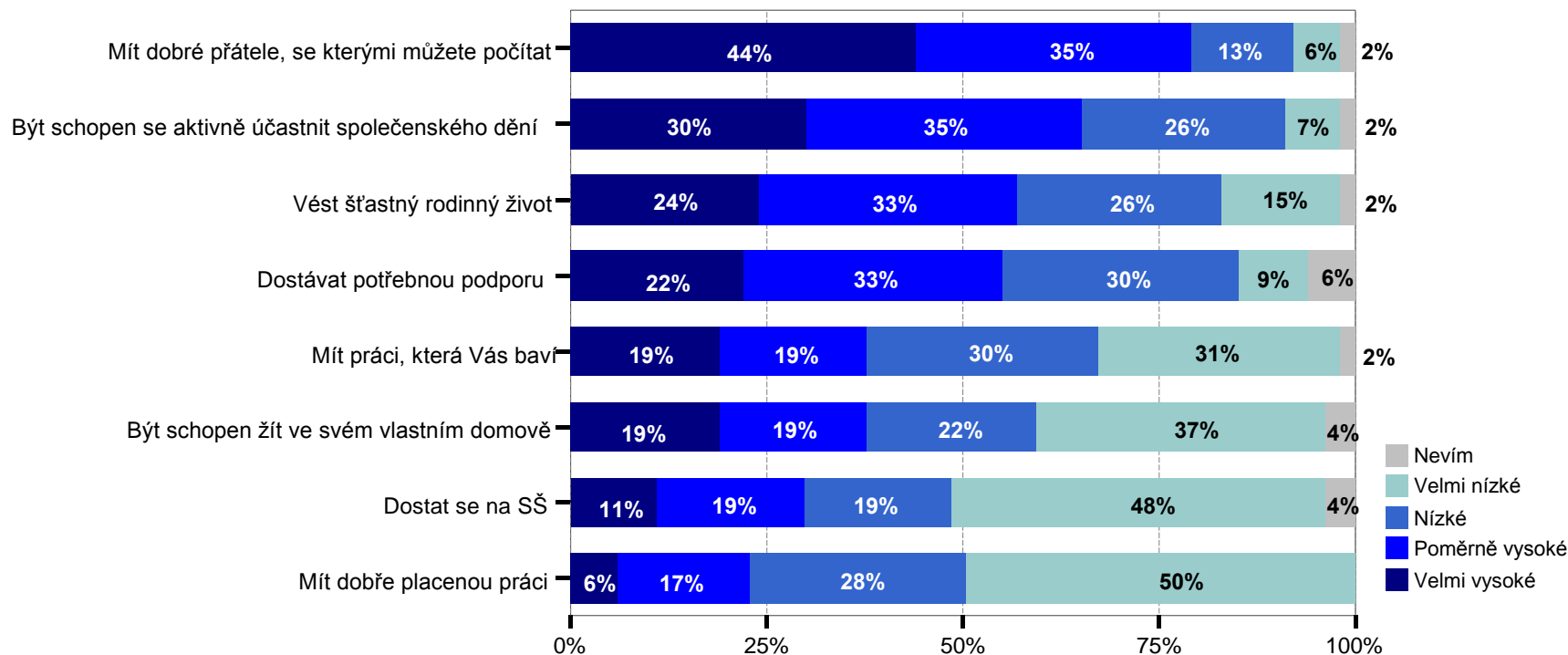
Měl(a) jste na konci posledního školního roku pocit, že Vás škola připravila pro

Převážně pozitivně hodnotí respondenti přípravu školy na aktivní zapojení do společenského života a na úspěšný život po škole. Pouze třetina respondentů má pocit, že je základní škola připravila pro finančně soběstačný život.

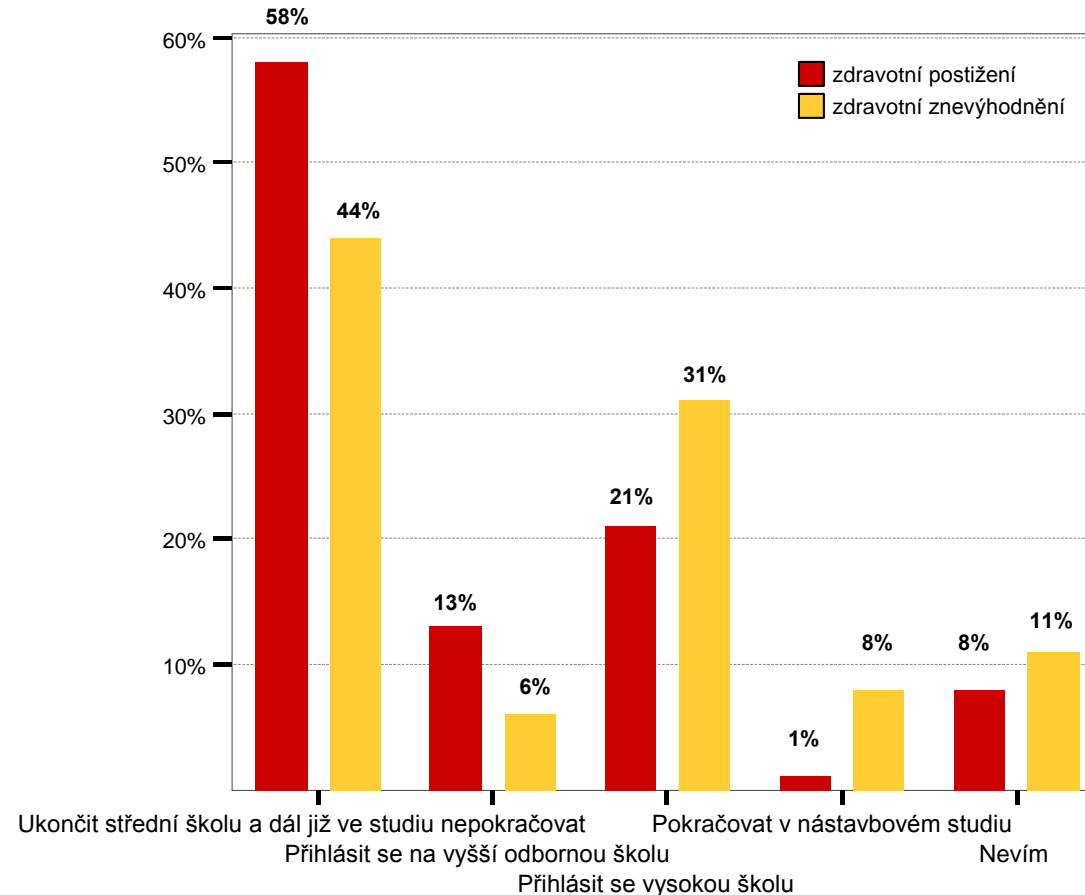
Jak jste na konci posledního školního roku vnímal(a) svoje šance

Své šance na uplatnění z pohledu osobního života vnímají absolventi základních škol spíše pozitivně, skeptičtí jsou naopak ke svým šancím na získání dobrého zaměstnání, dostat se na střední školu či být schopen se osamostatnit.

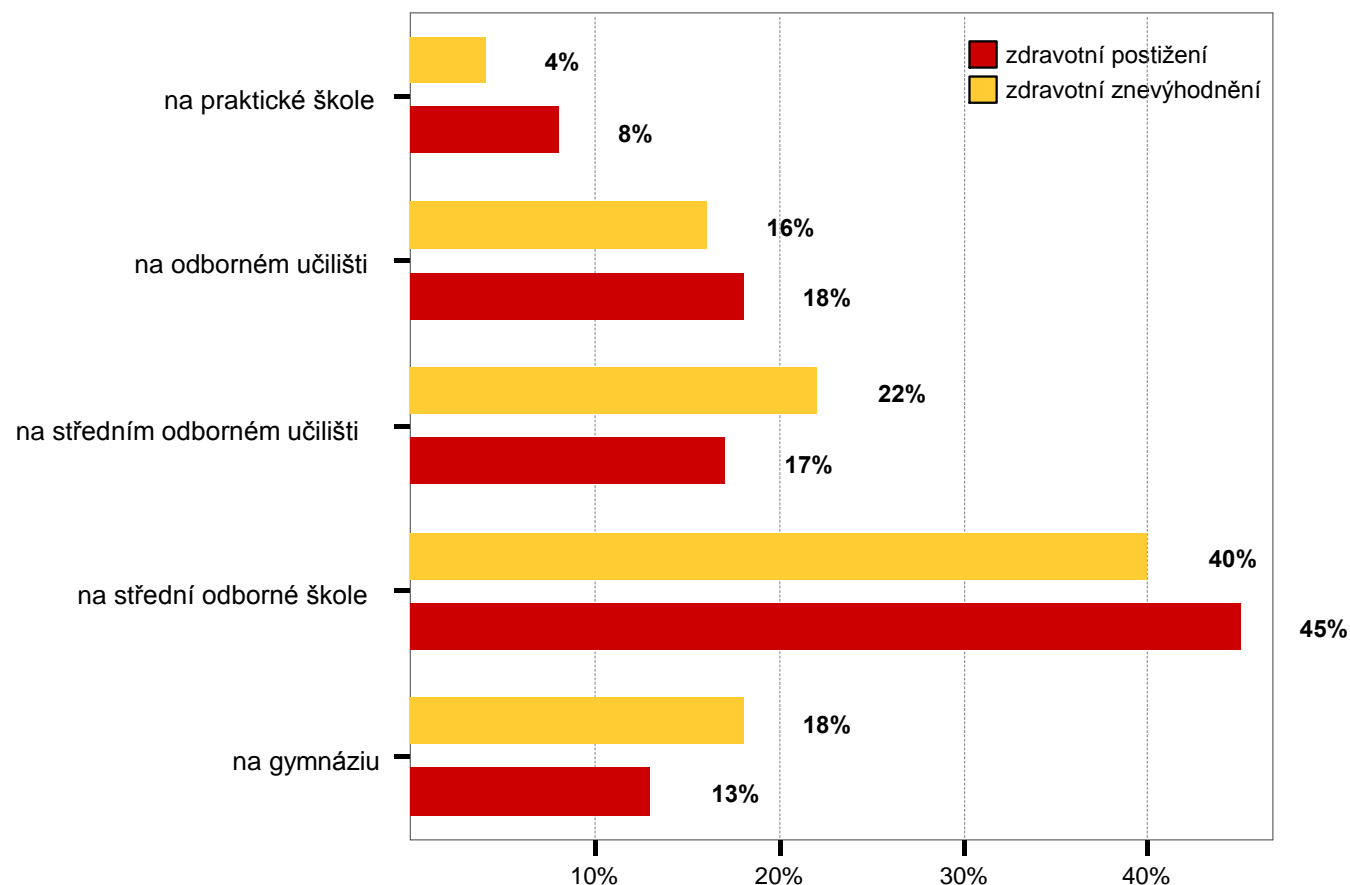
Jakou představu o své budoucnosti jste měl/a, když jste se přihlásil/a na střední školu?

Jak zdravotně postižení, tak zdravotně znevýhodnění žáci, kteří svá studia ukončili na střední škole neměli většinou na jejím začátku jiné plány. Třetina znevýhodněných a pětina zdravotně postižených při příchodu na SŠ měla v plánu pokračovat i na VŠ.

V posledním školním roce střední školy jste studoval/a:

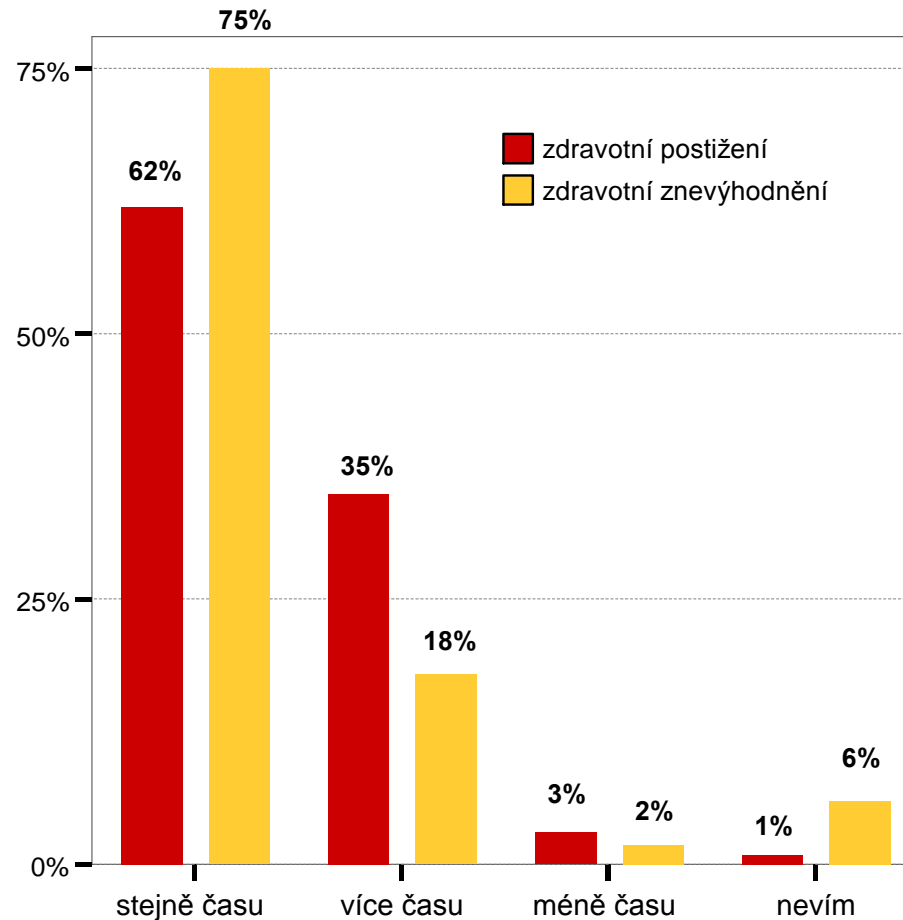

Největší část respondentů s ukončeným středním vzděláním pochází ze středních odborných škol. Z gymnázií, odkud se rekrutuje největší část vysokoškoláků, je jen 18%, resp. 13% respondentů.

Hodnocení SŠ

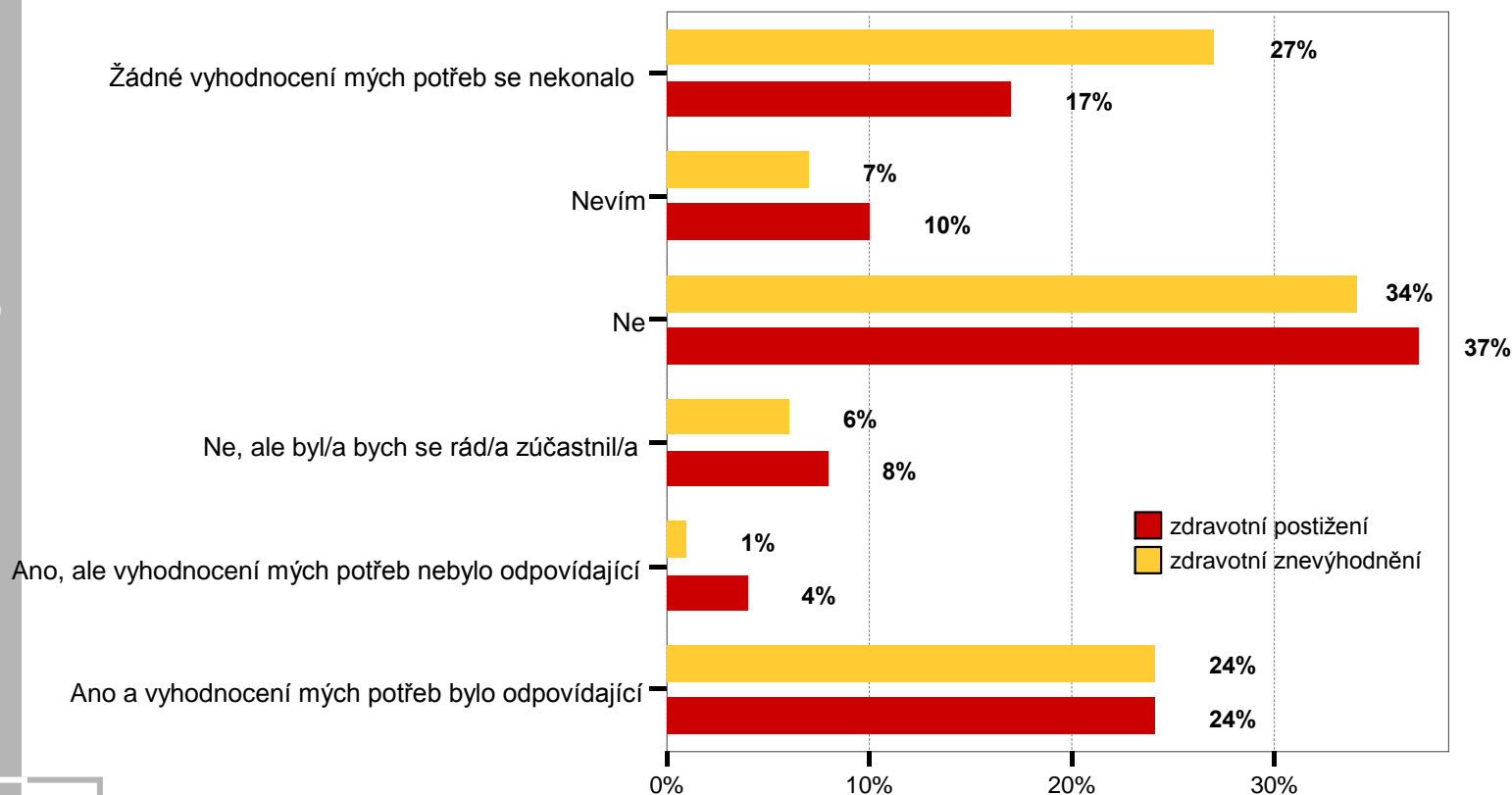
V posledním školním roce jste v porovnání s ostatními studenty potřeboval/a:

Respondenti se střední školou mají na rozdíl od respondentů se základním vzděláním převážně pocit, že na škole potřebovali stejně času jako jejich spolužáci bez handicapu.

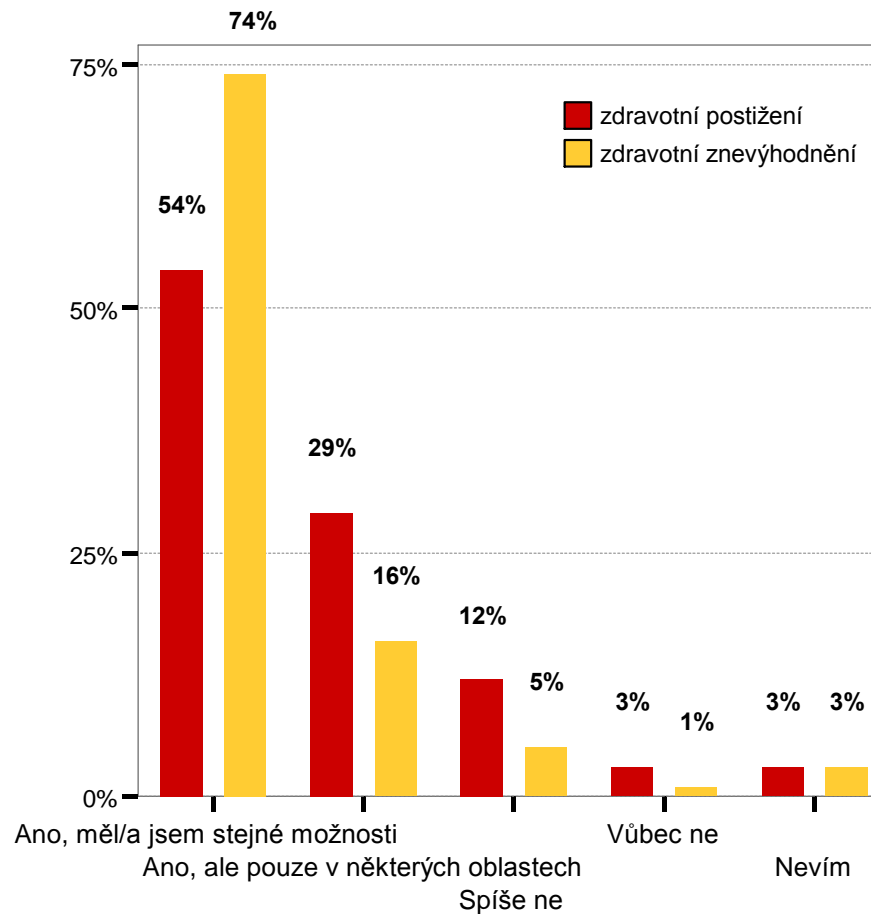
Účastnil/a jste se na začátku posledního školního roku vyhodnocování Vašich vzdělávacích potřeb

Oproti absolventům základních škol je mezi absolventy středních škol méně těch, kteří se účastnili vyhodnocování vzdělávacích potřeb. Ti, kteří se ho účastnili ho obvykle považují za odpovídající.

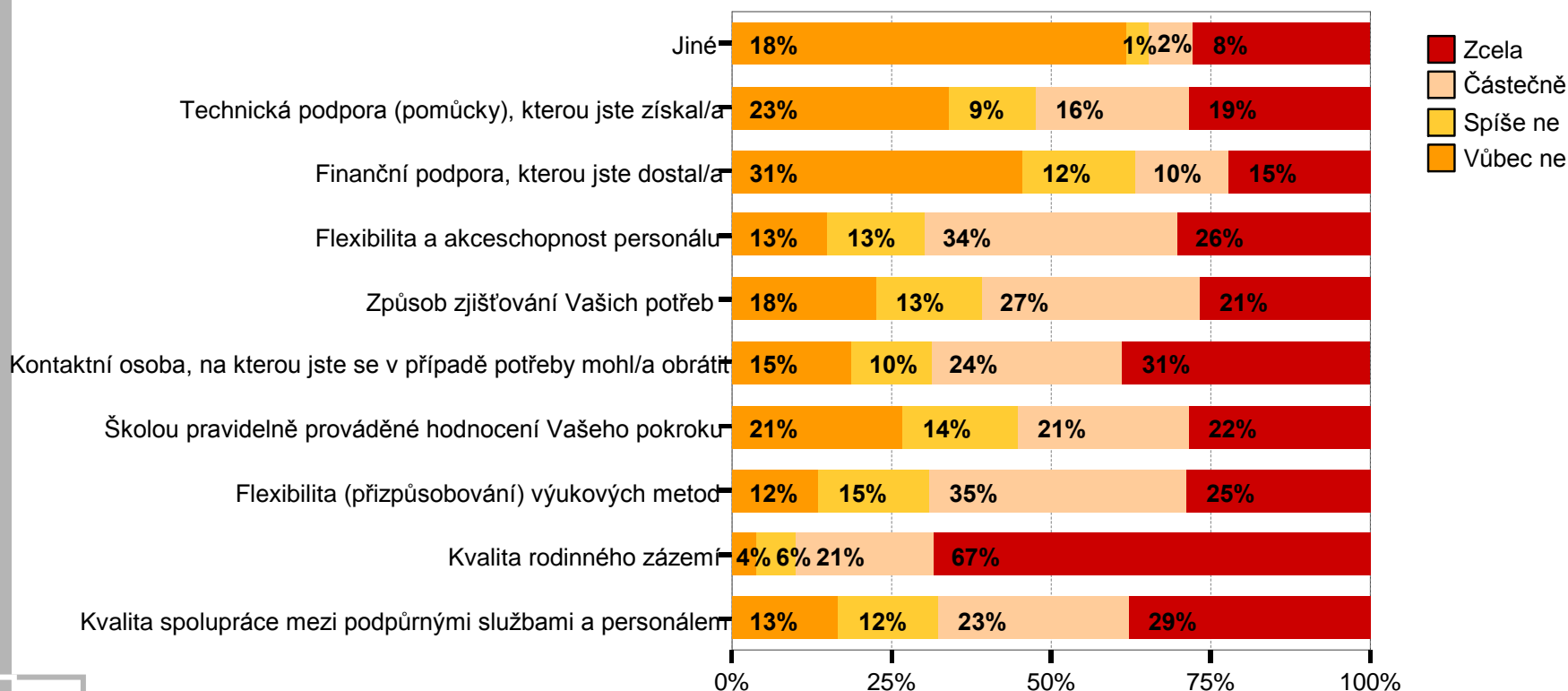
Máte pocit, že jste měl/a stejné možnosti rozvíjet se jako Vaši spolužáci bez postižení/znevýhodnění?

Vlastní možnosti rozvoje jsou respondenty se středoškolským vzděláním hodnoceny výrazně pozitivněji než u respondentů se základní školou. Pocit, že se nemohli rozvíjet stejně jako ostatní spolužáci, má jen 15% středoškoláků se zdravotním postižením (oproti 38% žákům ZŠ).

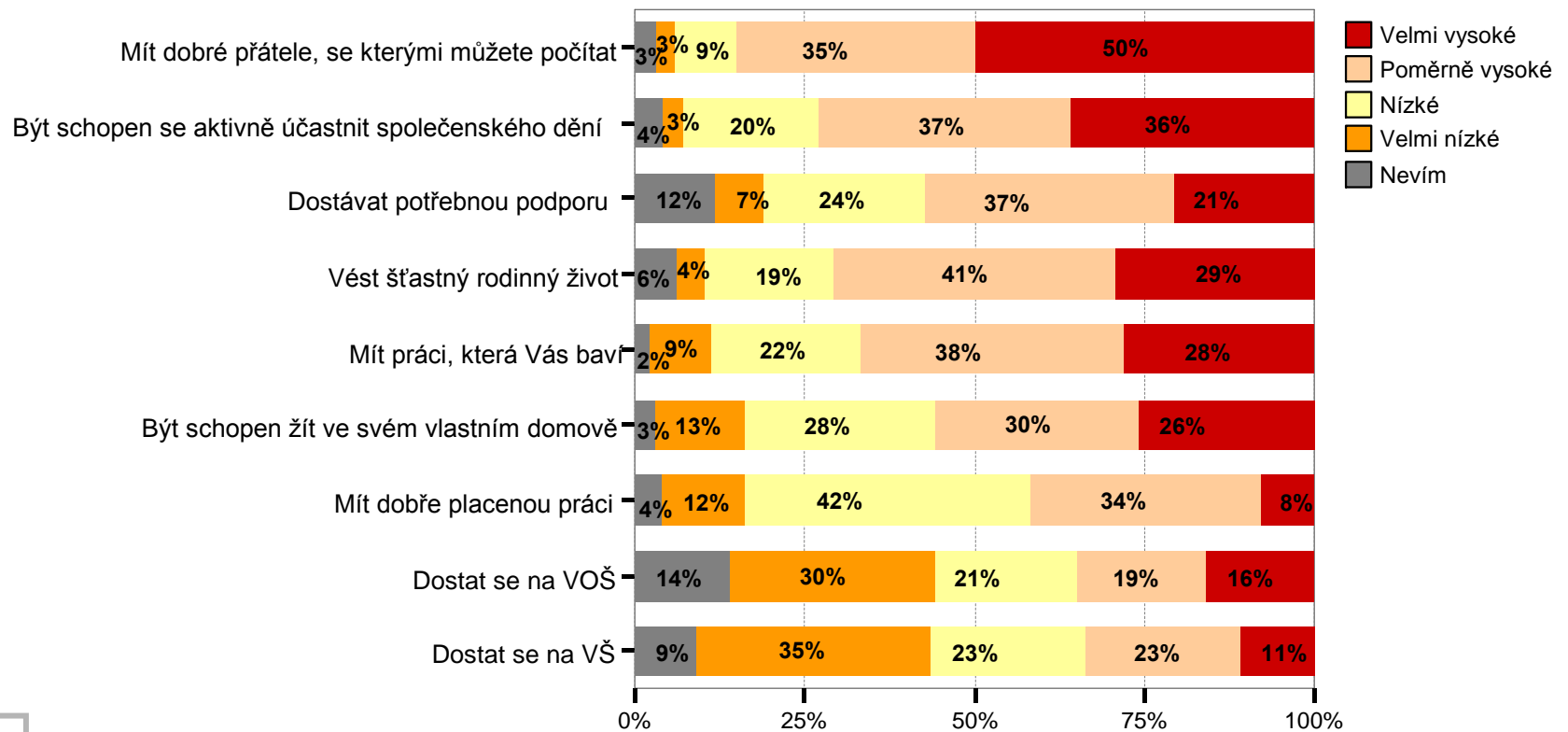
Zamyslete se prosím nad tím co a do jaké míry ovlivnilo Vaši úspěšnost na střední škole

Již v hloubkových rozhovorech byla vysoko hodnocena kvalita rodinného zázemí jako důležitý determinant dalšího úspěchu dítěte se zdravotním postižením či znevýhodněním, 88% respondentů to potvrzuje.

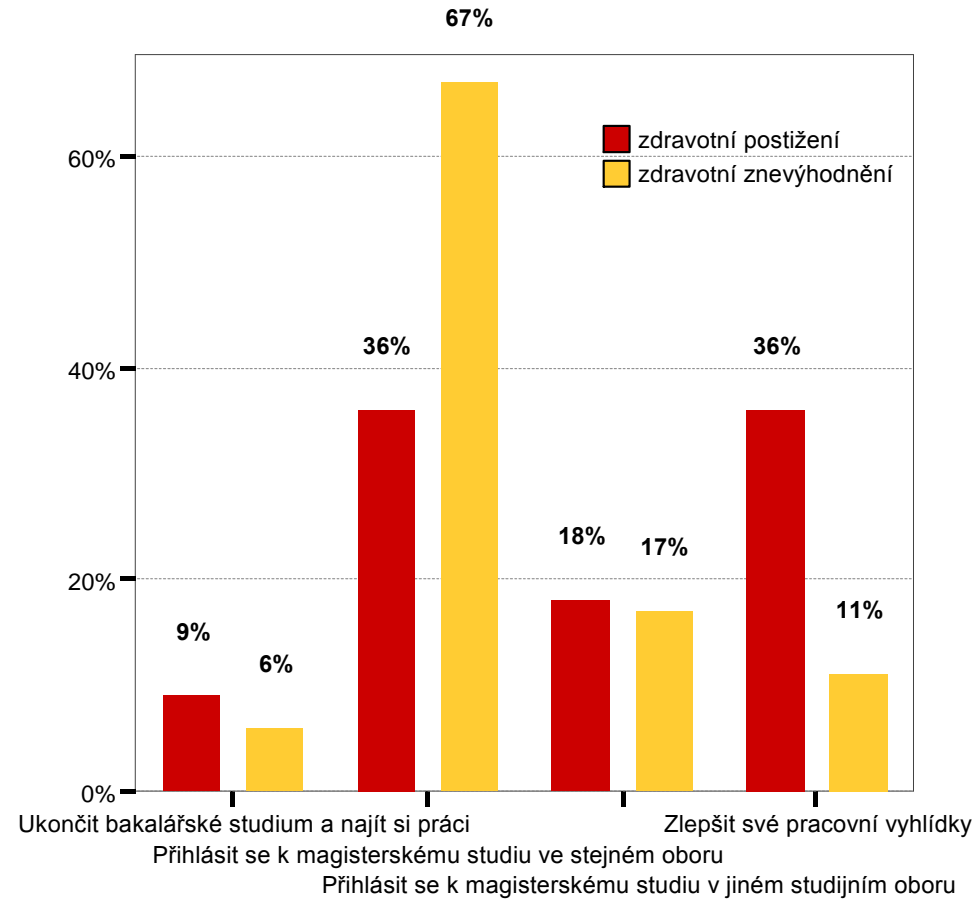
Jak jste na konci posledního školního roku vnímal(a) svoje šance

Hodnocení připravenosti na další studium či úspěšnou pracovní kariéru je u respondentů se středoškolským vzděláním obdobně nízké jako u respondentů se ZŠ.

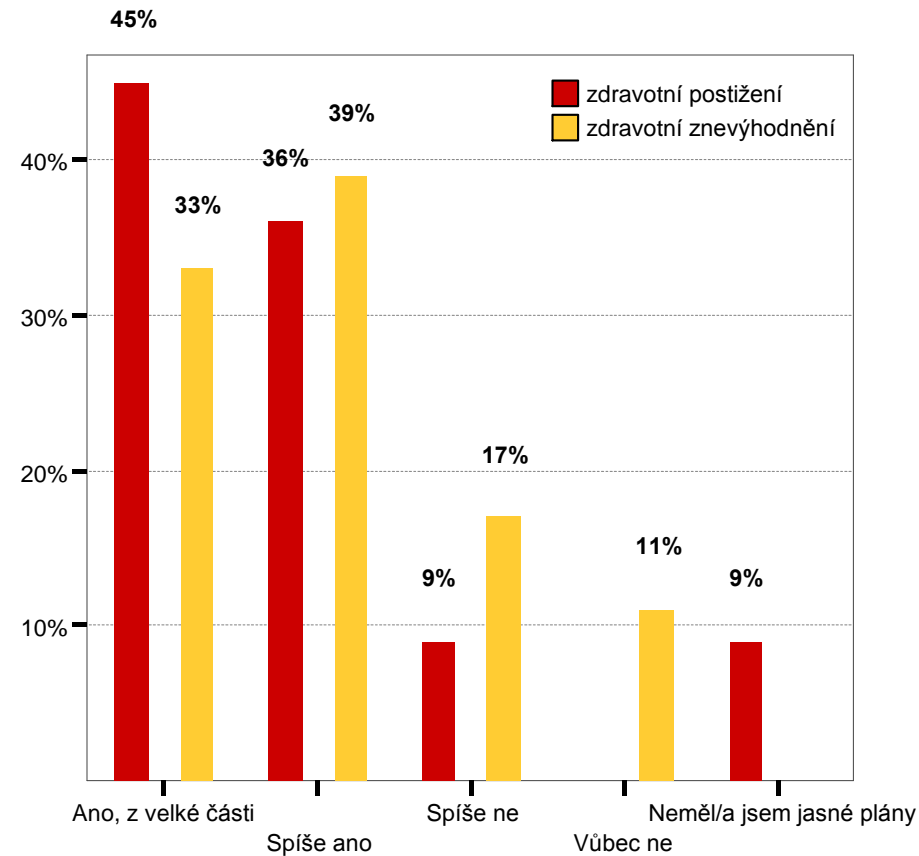
Jakou představu o své budoucnosti jste měl(a), když jste se přihlásil(a) na VŠ?

Respondenti s ukončeným bakalářským vzděláním nejčastěji měli v úmyslu ve studiu VŠ dále pokračovat na magisterském stupni. Nejméně z nich chtělo své vzdělávání na úrovni Bc. ukončit a najít si práci.

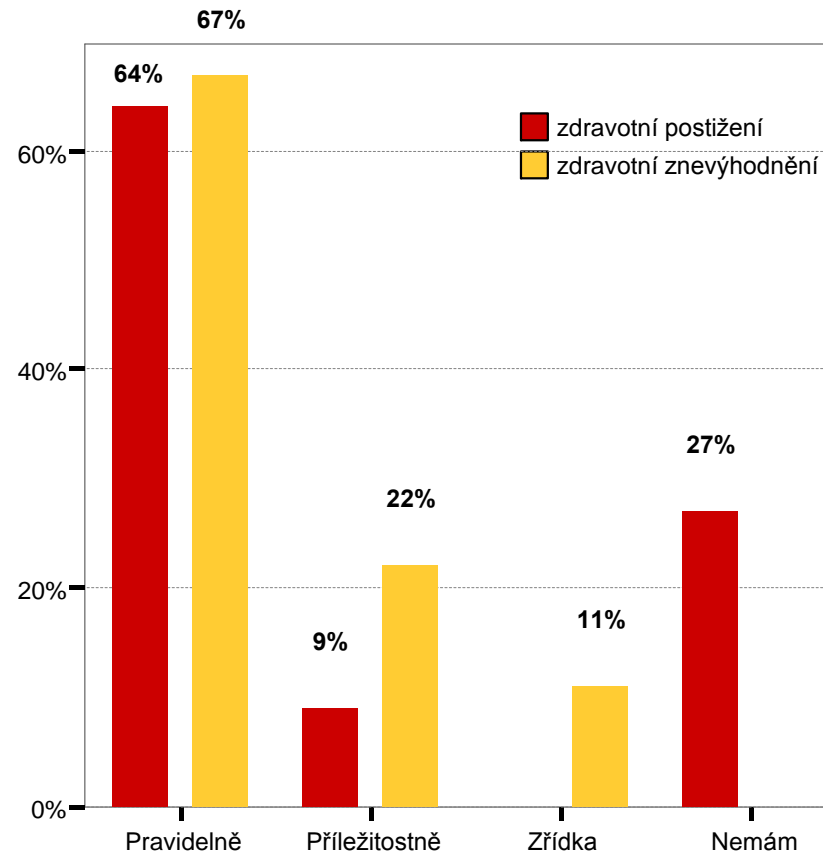
Odpořídalo Vaše studium plánům, které jste měl(a) na SŠ?

Většina jak zdravotně postižených, tak zdravotně znevýhodněných respondentů studovala takovou vysokou školu, které více či méně odpovídala jejich plánům ze střední školy.

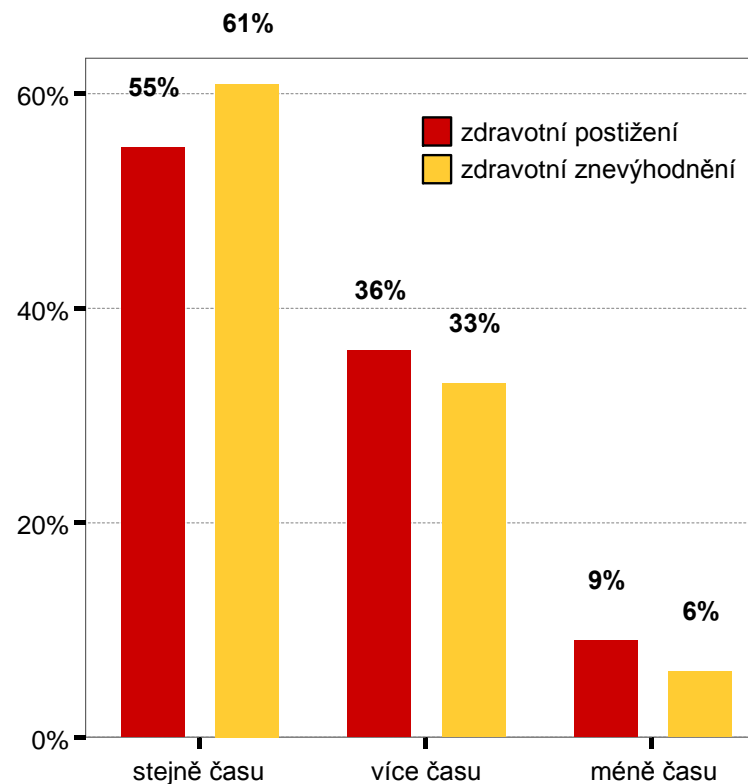
Máte nějakou placenou práci?

Více než 60% respondentů s vysokoškolským vzděláním má nějakou placenou práci a to bez ohledu na to, zda jsou zdravotně znevýhodnění či zdravotně postižení. Téměř třetina zdravotně postižených žádnou placenou práci nemá.

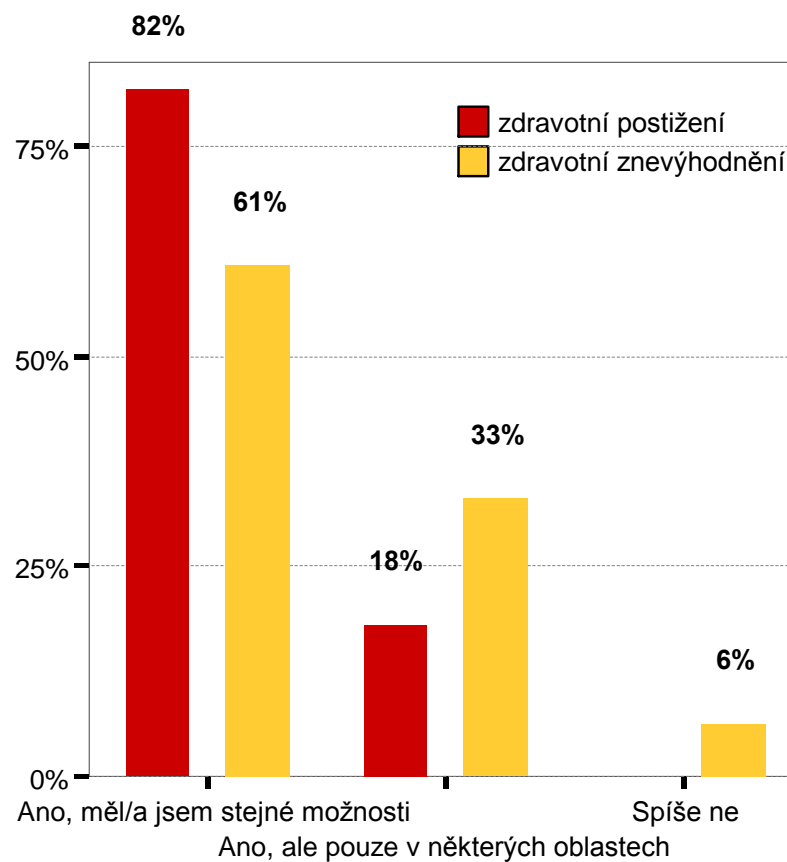
Myslíte si, že jste v porovnání s ostatními studenty potřeboval/a ve studiu:

Stejně jako středoškoláci má většina vysokoškoláků pocit, že na své studium potřebovala stejně času jako ostatní studenti. Třetina si myslí, že potřebovala více času než studenti bez handicapu.

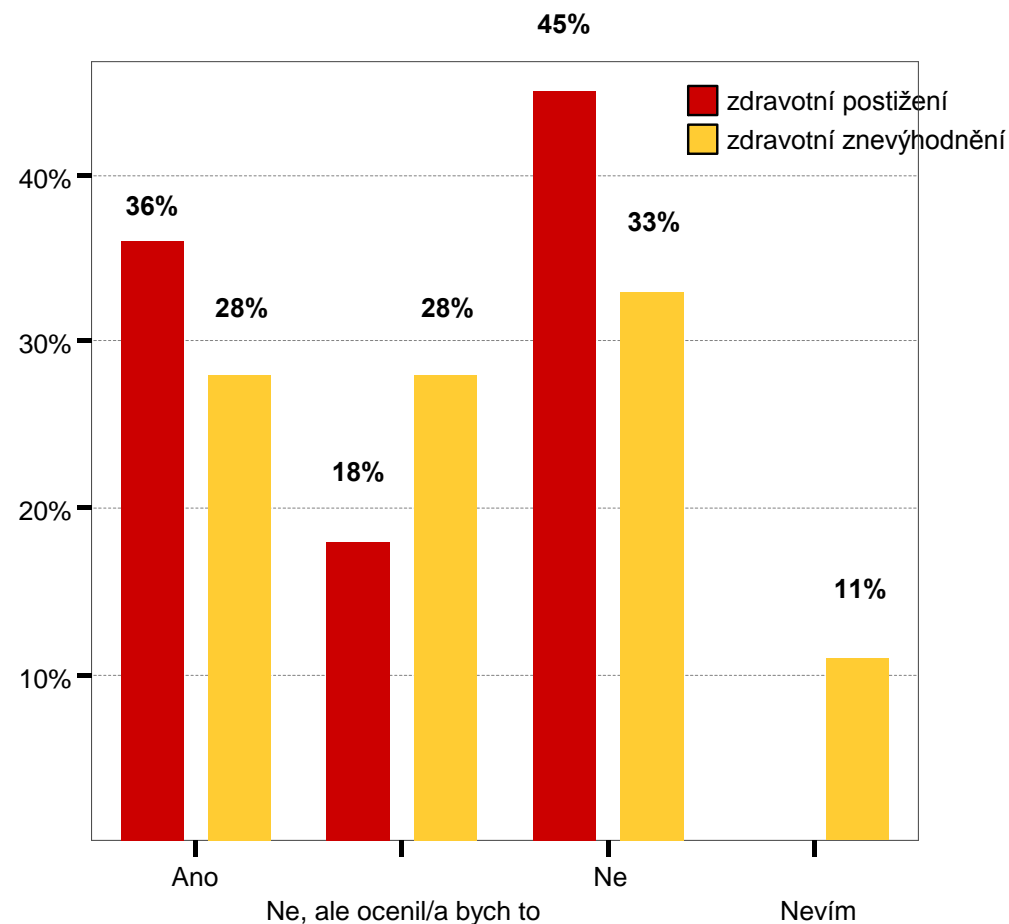
Možnost rozvíjet se

V hodnocení možností vlastního rozvoje jsou respondenti opět velmi pozitivní. Žádný zdravotně postižený respondent neměl pocit, že by jeho možnosti rozvoje byly oproti ostatním studentům menší.

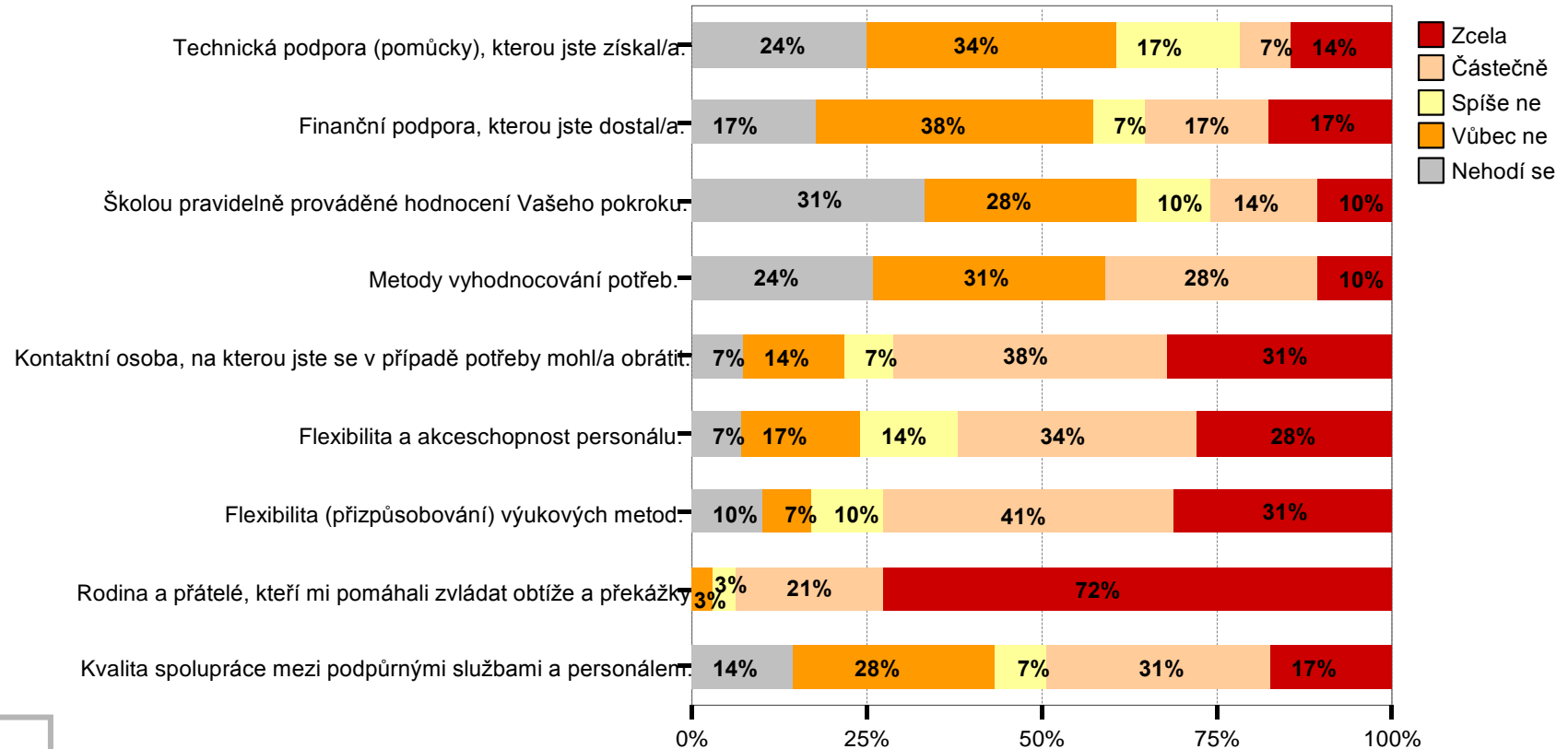
Otázky týkající se pokračování po VŠ

Pouze třetina respondentů uvedla, že se jejich škola věnovala v posledním roce studia otázkám pokračování – ať už do dalšího studia či na trh práce.

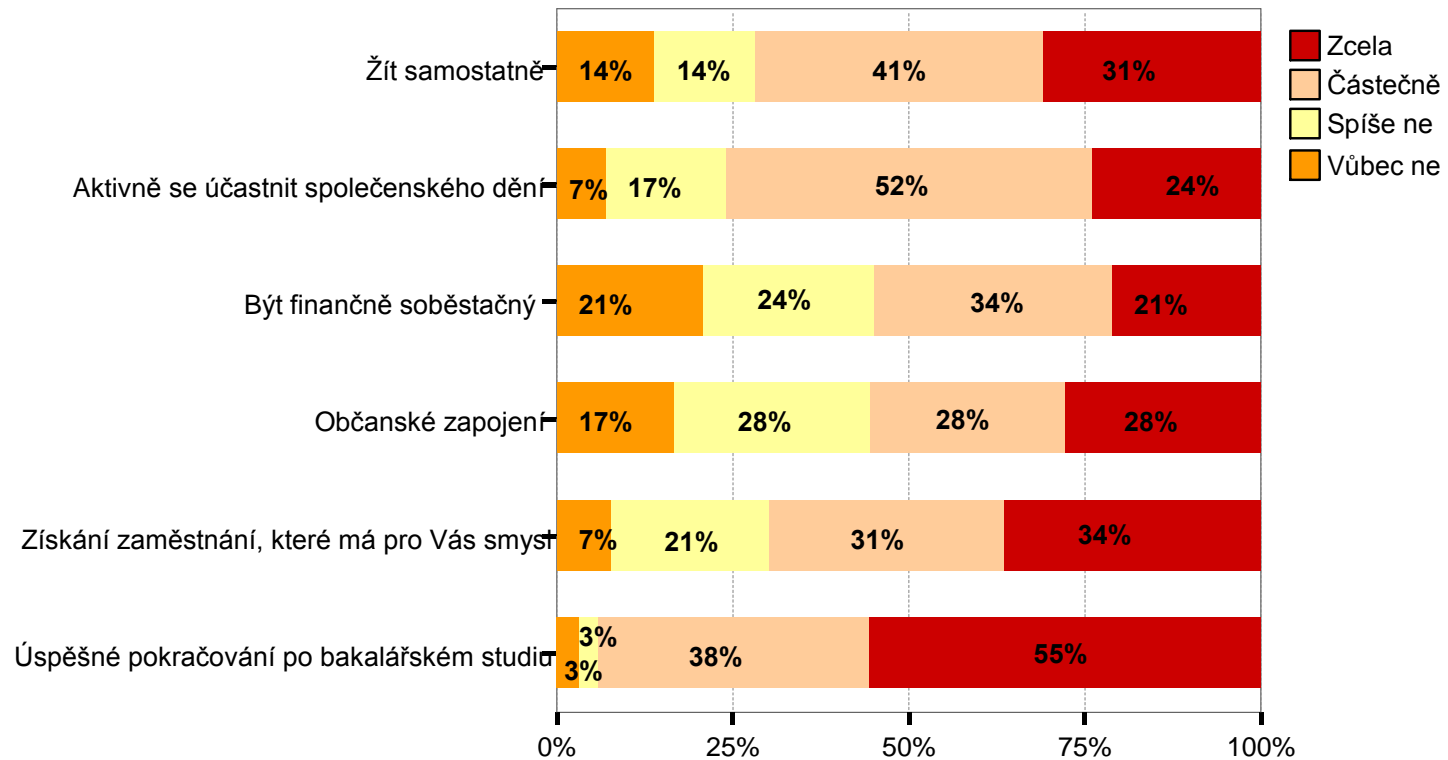
Zamyslete se prosím nad tím co a do jaké míry ovlivnilo Vaši úspěšnost na vysoké škole

Vysokoškoláci hodnotí rovněž jako nejdůležitější pro svůj úspěch při studiu podporu rodiny a přátel. Dalším důležitým faktorem je flexibilita výukových metod a existence kontaktní osoby pro případ potřeby.

Měl(a) jste na konci posledního školního roku pocit, že Vás škola připravila pro

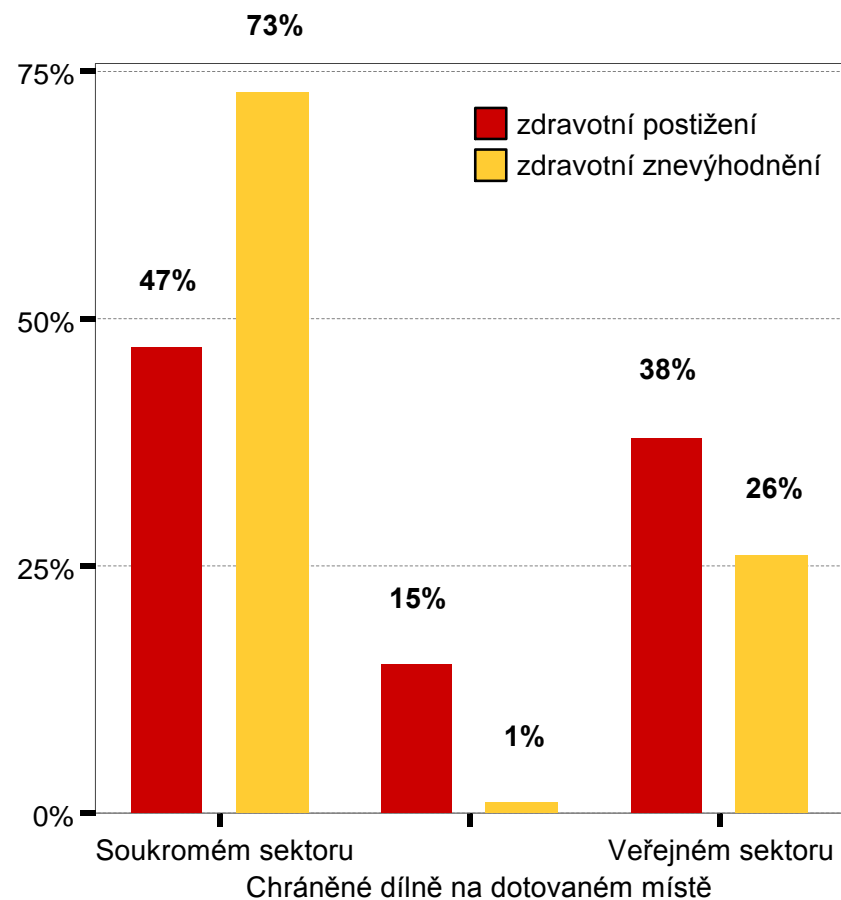
Pouze vysokoškoláci hodnotí výrazně pozitivně přínos školy v oblasti přípravy na další studium či možnost získání smysluplného zaměstnání.

HODNOCENÍ SOUČASNÉ SITUACE

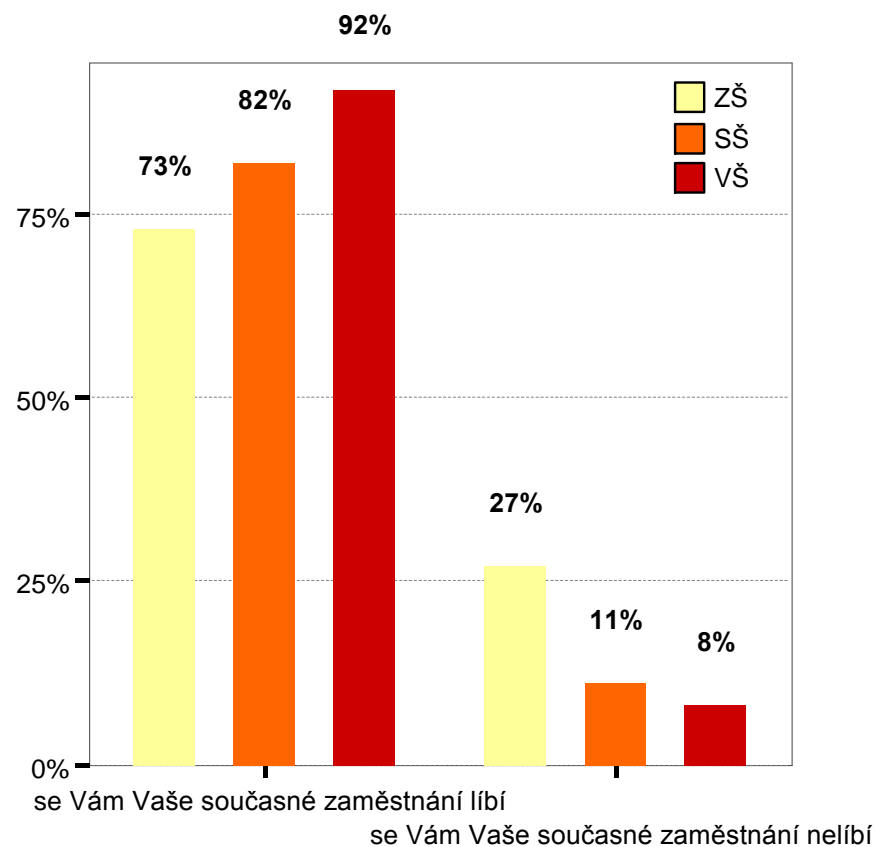
Pracujete v:

Respondenti, kteří byli v době dotazování zaměstnaní, pracují většinou v soukromém sektoru (47% se ZP a 73% se ZZ). 15% zaměstnaných zdravotně postižených respondentů pracuje v chráněné dílně.

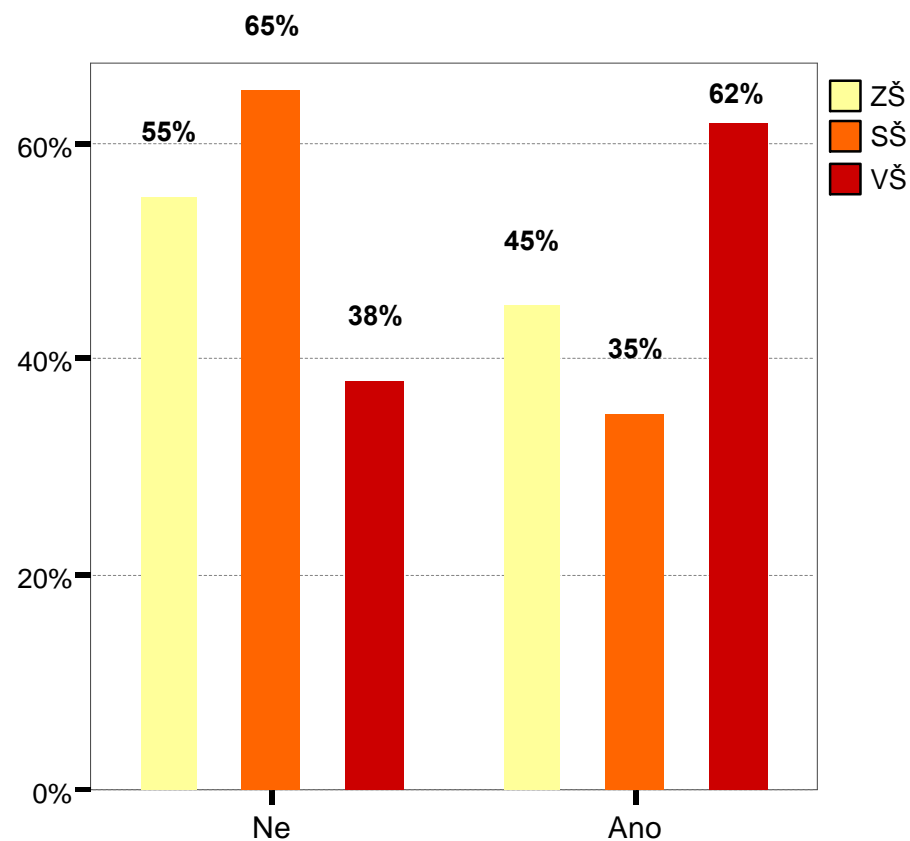
Vzhledem k Vaším pracovním podmínkám:

Respondentům se jejich práce v převážné většině líbí. Platí pravidlo, že čím vyšší je vzdělání respondenta, tím větší je jeho spokojenost se současným zaměstnáním.

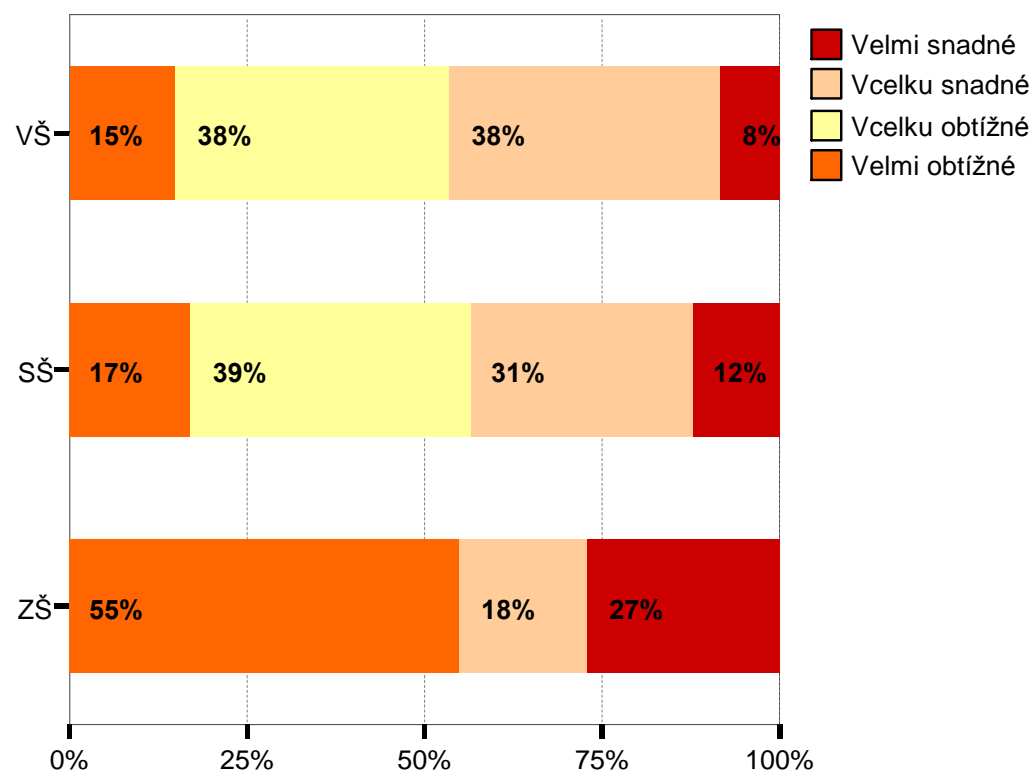
Dobře využíváte svoje vzdělání

Pouze vysokoškoláci mají pocit, že při svém zaměstnání dobře využívají své vzdělání, přes polovinu respondentů se středoškolským či základním vzděláním tento pocit nemá.

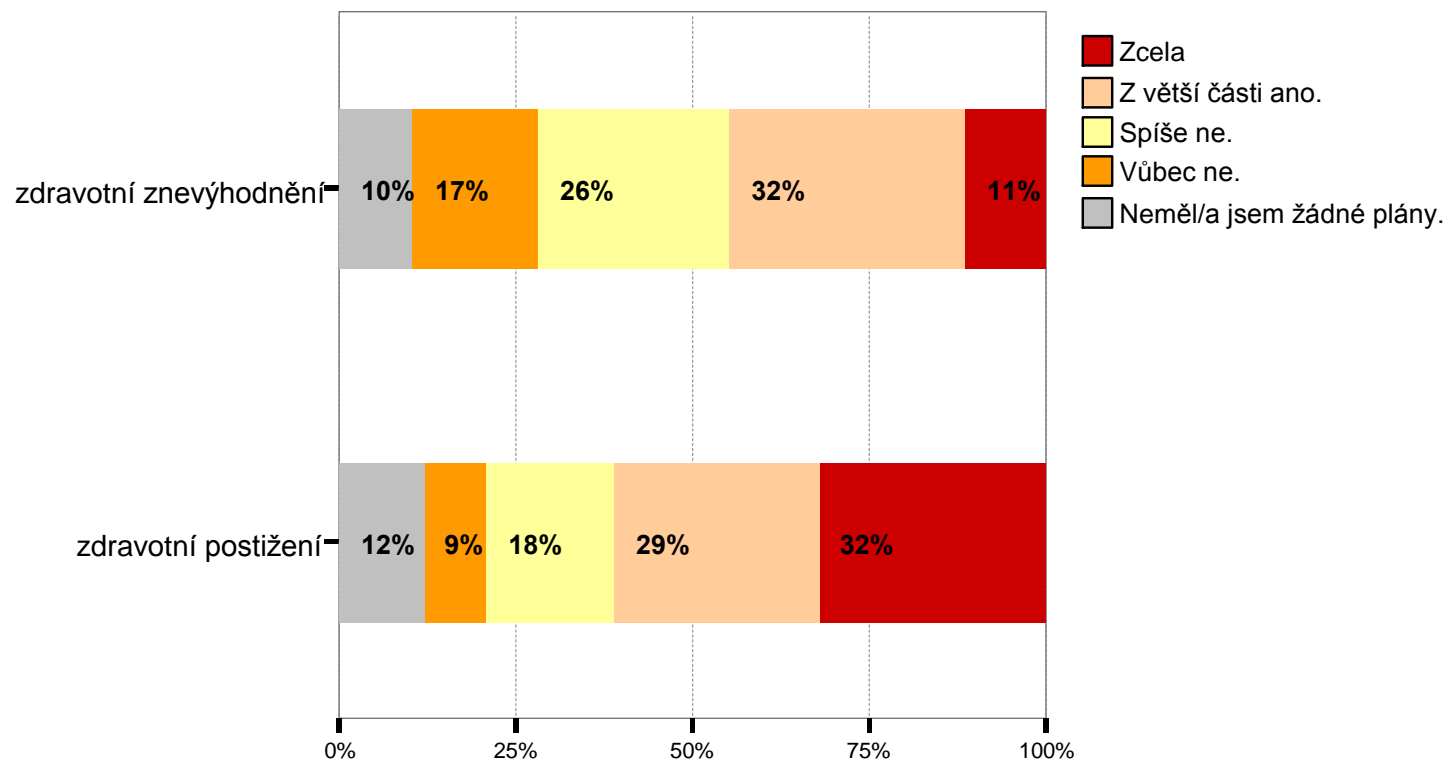
Hledání zaměstnání bylo podle Vás:

Čím nižší vzdělání respondenta, tím obtížnější pro něj bylo hledání zaměstnání. Toto pravidlo ostatně platí i u občanů bez zdravotního postižení či znevýhodnění, proto nejsou výsledky nijak překvapivé.

Řekl/a byste, že Vaše současná práce odpovídá Vaším plánům na střední škole?

Zdravotně postižení dokázali ve svém zaměstnání lépe realizovat své plány ze střední školy než respondenti se zdravotním znevýhodněním .

Počet hodin, který měsíčně odpracujete

	průměr	počet
Počet hodin, který měsíčně odpracujete	131,0	118

Váš čistý měsíční plat

	průměr	počet
Váš čistý měsíční plat	12274,1	85

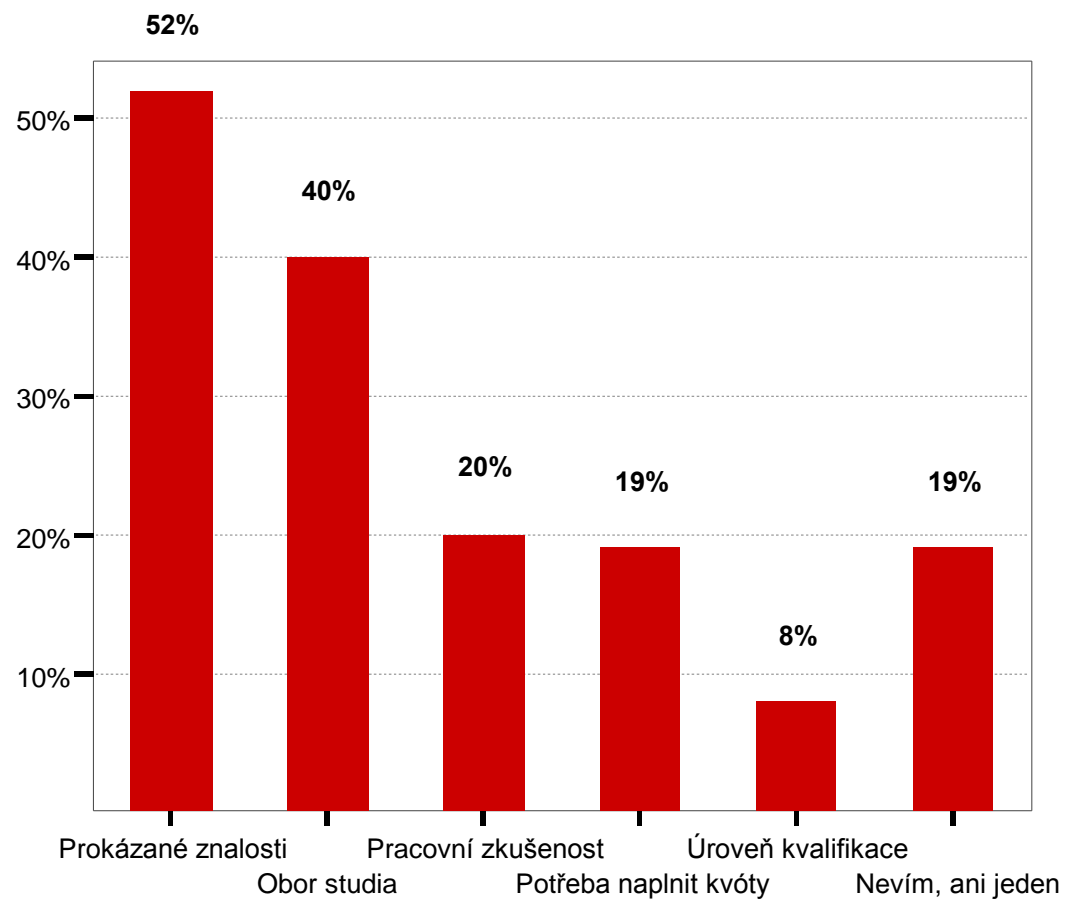
Většina respondentů, jejichž hlavní činností je v současné době zaměstnání, pracuje na plný úvazek.

V průměru pracují naši respondenti měsíčně 131 hodin (při plném úvazku jde o cca 160-170 hodin).

Průměrný čistý měsíční příjem je 12 274 Kč, což je hluboko pod celorepublikovým průměrem zveřejňovaným ČSÚ.

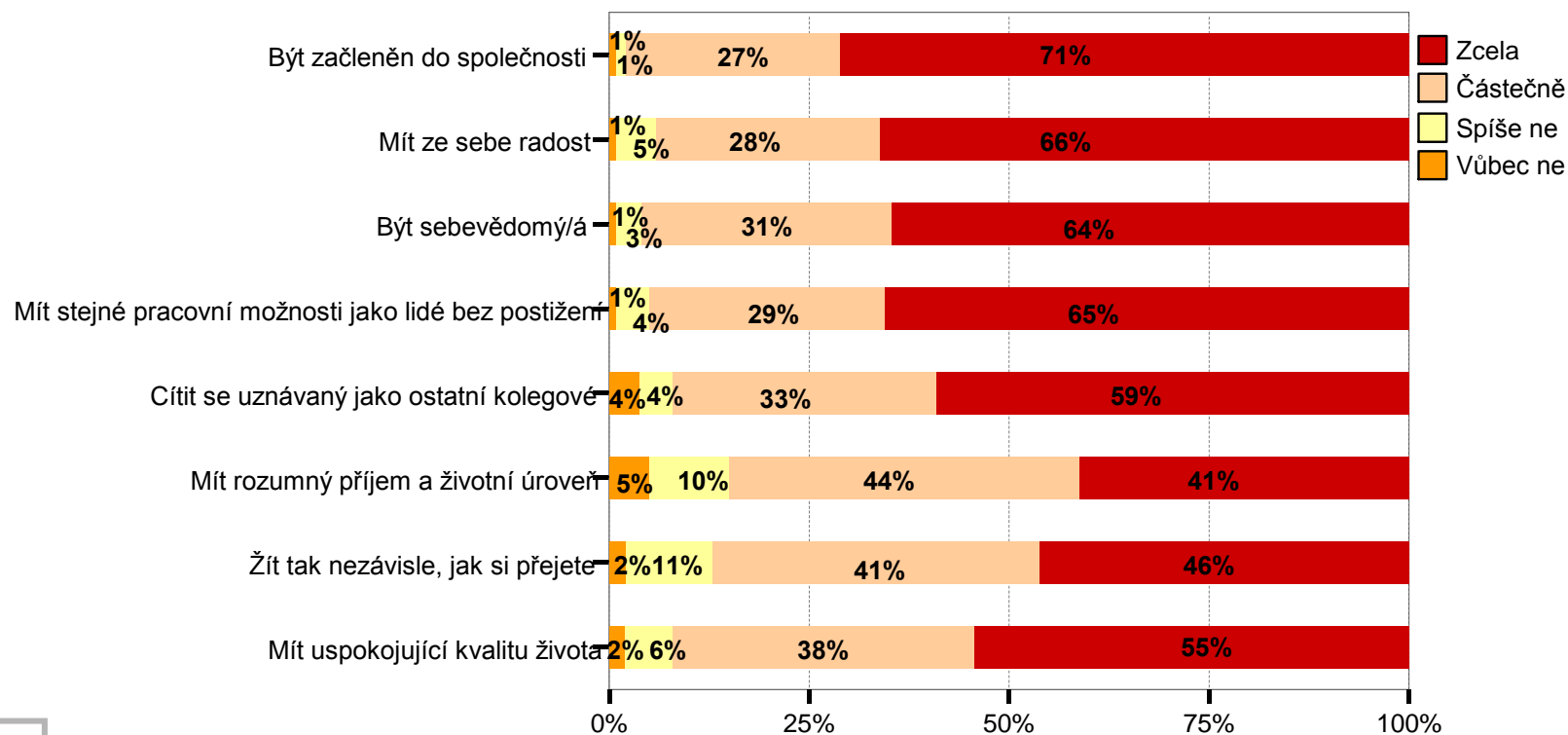
Důležité faktory pro zaměstnavatele

Více než polovina respondentů si myslí, že jejich zaměstnavatel si je vybral díky prokázaným znalostem a dovednostem. Jako druhý nejdůležitější faktor uvedli obor absolvovaného studia a na třetím místě byla podle nich pracovní zkušenost při škole.

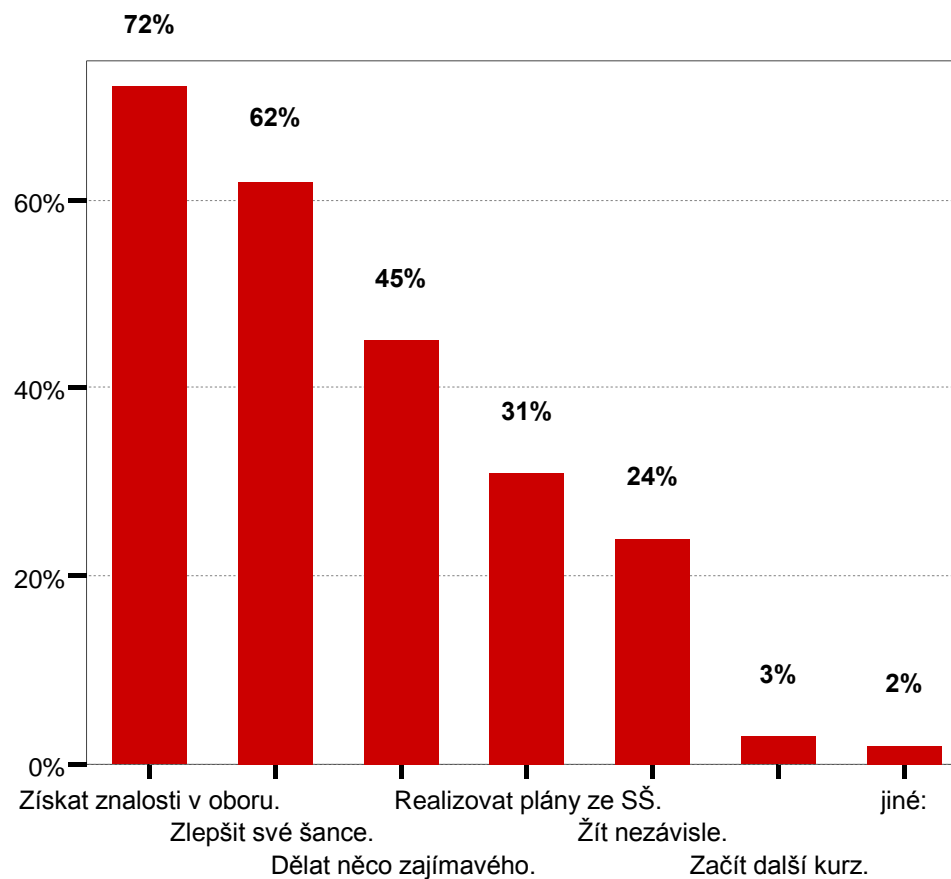
Máte pocit, že Vaše současná práce Vám umožňuje

Subjektivní hodnocení vlastního společenského postavení je u zaměstnaných respondentů velice pozitivní. Ani šance na pracovní příležitosti jako mají ostatní nejsou hodnoceny nijak negativně.

Jaké byly Vaše hlavní důvody pro zápis na VŠ?

Respondenti, kteří studují v současné době vysokou školu, byli nejčastěji motivováni snahou získat znalosti a dovednosti ve zvoleném oboru.

Byla pro mě přístupná díky vhodnosti a spolehlivosti dopravy.

		Byla pro mě přístupná díky vhodnosti a spolehlivosti dopravy.		celkem
		Ne	Ano	
Zdravotní postižení, znevýhodnění	zdravotní postižení	--	++	18
	zdravotní znevýhodnění	++	--	68
celkem		61	25	86
Vzdělání	ZŠ	0	0	1
	SŠ	0	0	74
	VŠ	0	0	11
celkem		61	25	86

Znaménkové schéma

Porovnání priorit při výběru vysoké školy ukazuje na limity, kterými jsou omezováni studenti se zdravotním postižením.

Zatímco respondenti se zdravotním znevýhodněním vybírají konkrétní školu obvykle podle prestiže, studenti se zdravotním postižením výběr podřizují vhodnosti a spolehlivosti dopravy do školy.

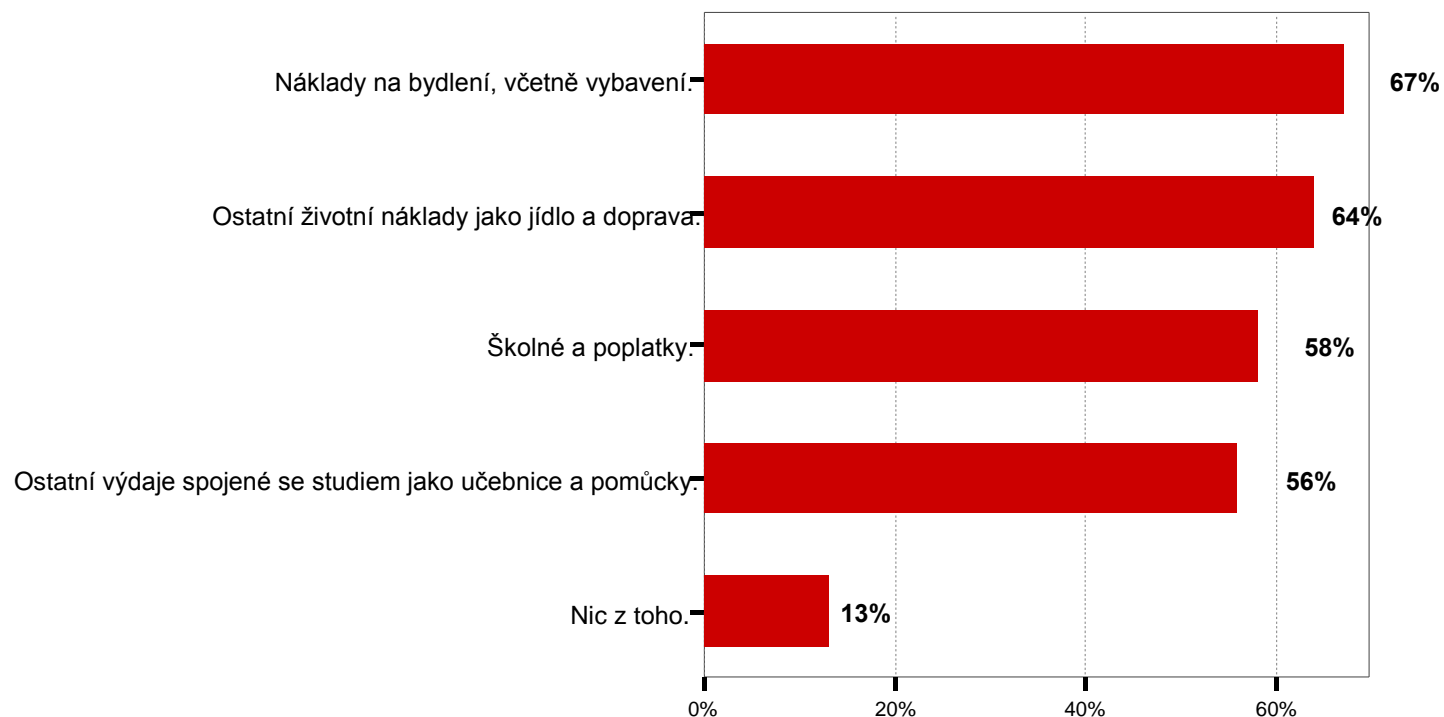
Tato škola má dobrou pověst a výsledky.

		Tato škola má dobrou pověst a výsledky.		celkem
		Ne	Ano	
Zdravotní postižení, znevýhodnění	zdravotní postižení	++	--	18
	zdravotní znevýhodnění	--	++	68
celkem		44	42	86
Vzdělání	ZŠ	0	0	1
	SŠ	0	0	74
	VŠ	0	0	11
celkem		44	42	86

Znaménkové schéma

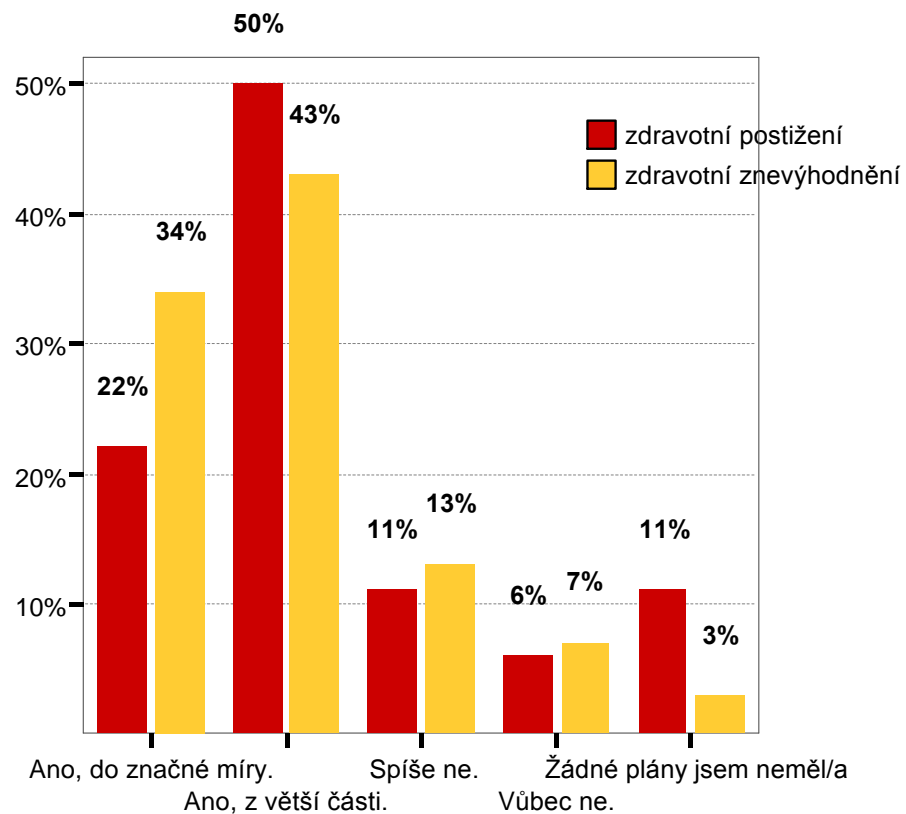
Které z následujících položek Vám hradí Vaši rodiče (blízcí)?

Výdaje za studium leží z největší části na bedrech rodičů, pouze 13% respondentů je i při studiu finančně soběstačných.

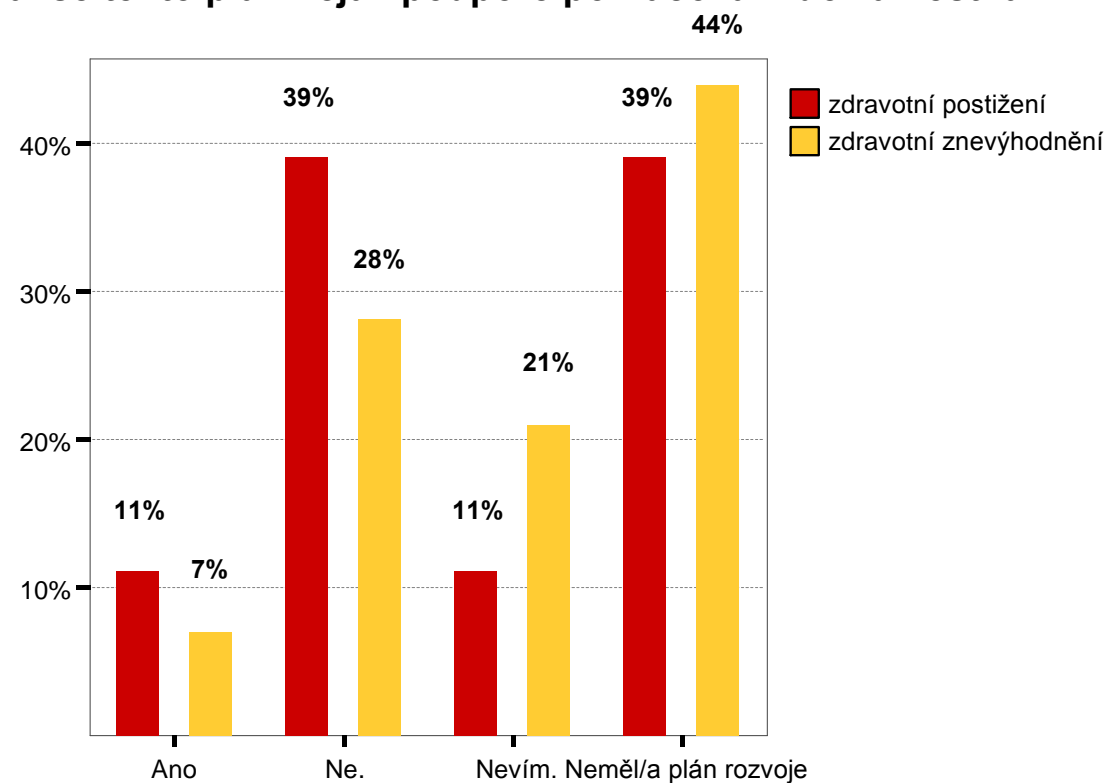
Odovídá Vaše studium představám, které jste měl/a na střední škole?

Hodnocení představy o budoucnosti na střední škole vs. současná realita lze zhodnotit jako velmi uspokojivé. Přes 70% respondentů je více méně na cestě k realizaci svých předchozích plánů.

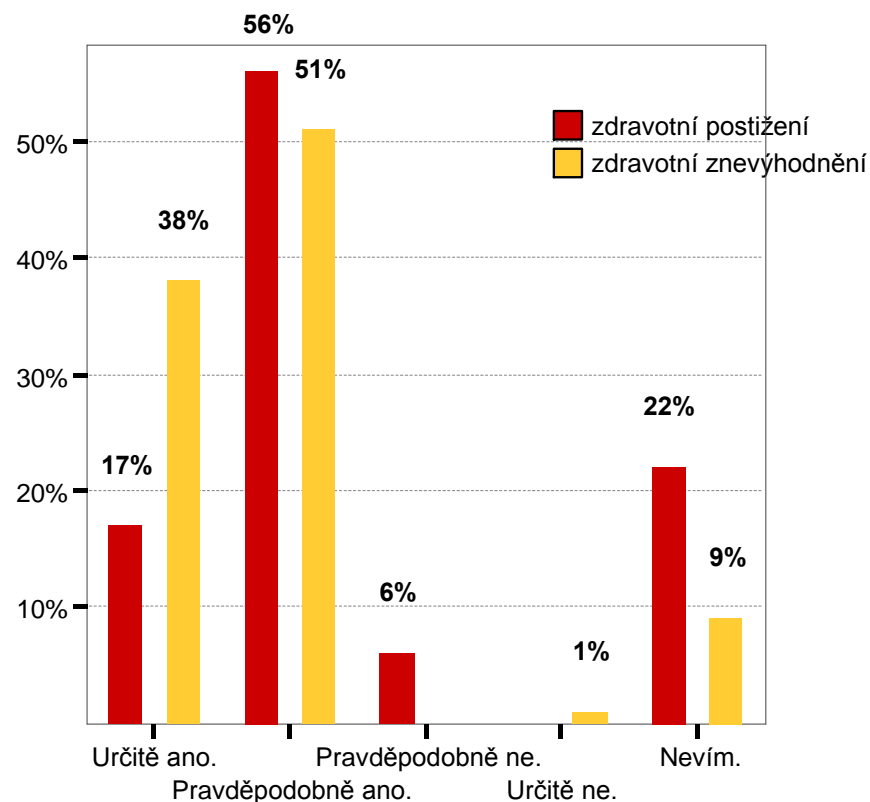
Věnoval se tento plán nějak podpoře pokračování do zaměstnání?

Individuální vzdělávací plány naši respondenti příliš často při studiu VŠ nemají. Ti, kteří něco podobného mají, uvedli, že se tento plán obvykle netýkal podpory dalšího pokračování do zaměstnání.

Myslíte si, že po ukončení studia VŠ najdete práci?

Své šance uspět na trhu práce vidí vysokoškoláci se zdravotním postižením a znevýhodněním vesměs dobře. Skeptických je pouze 7% z nich. 22% zdravotně postižených, kteří odpověděli „nevím“, zřejmě naznačuje obavy z překážek daných handicapem.

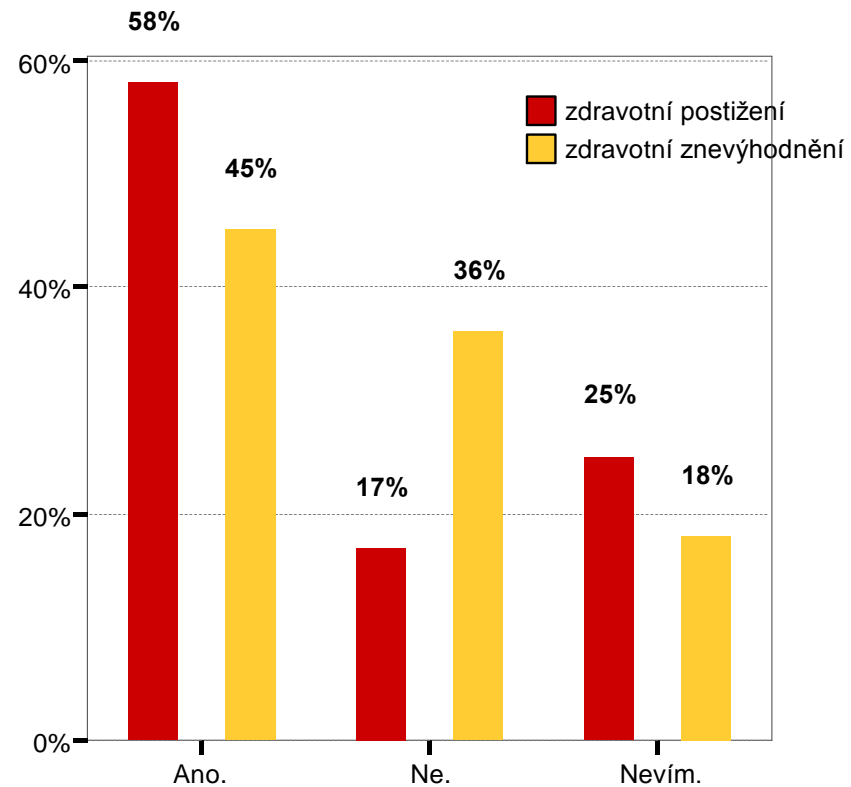
Proč jste si vybral(a) toto studium - tento vzdělávací kurz

Výběr určitého kurzu pregraduálního studia je podobně jako u VŠ motivován snahou zlepšit své šance na trhu práce a realizovat své plány.

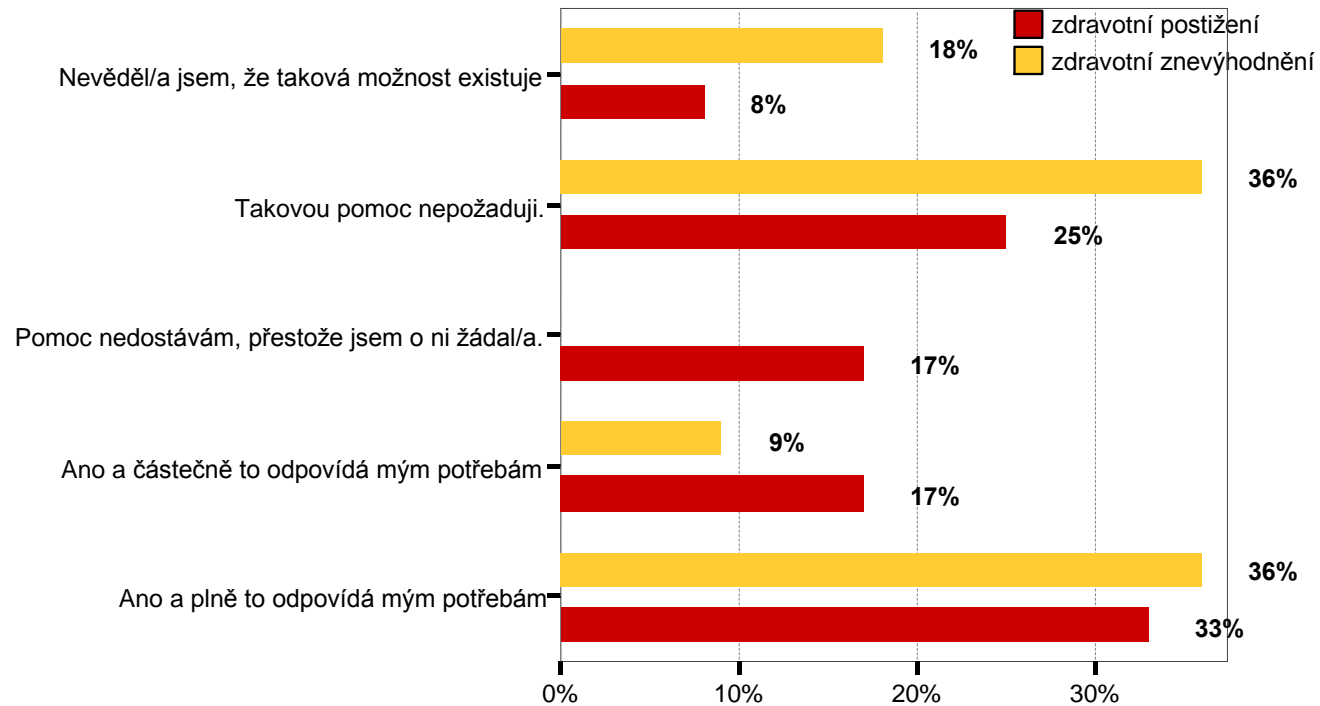
Očekával/a jste po SŠ, že nastoupíte do tohoto druhu vzdělávacího kurzu?

Více než polovina zdravotně postižených a necelá polovina zdravotně znevýhodněných si tento typ kurzu vytyčila jako cíl již při studiu na VŠ.

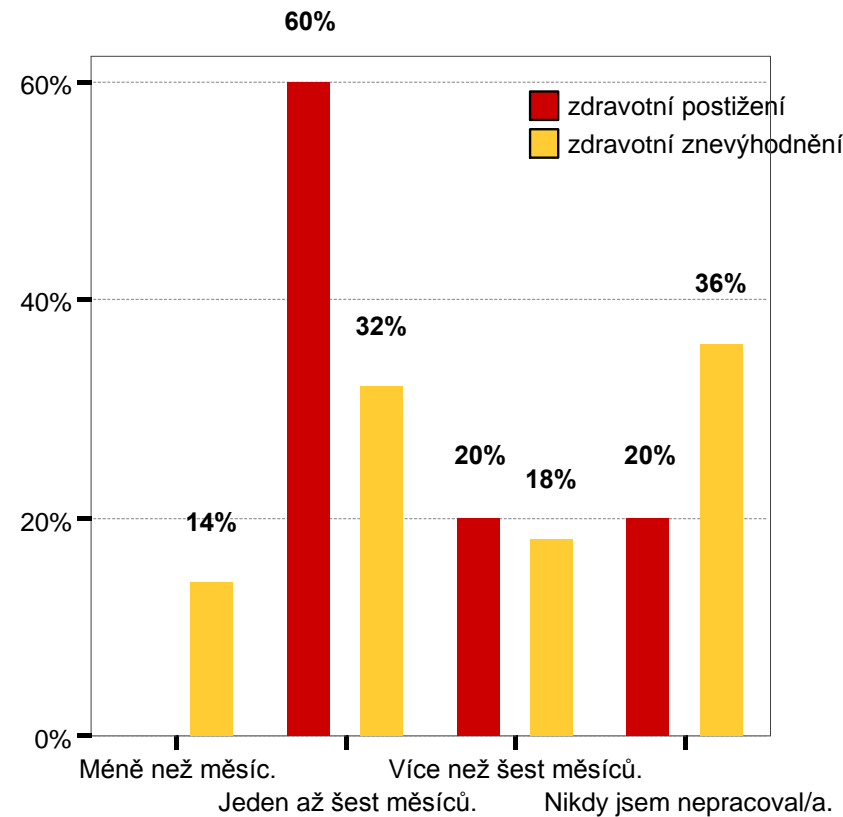
Dostává se Vám nějaké studijní podpory pro zlepšení Vaší schopnosti uspět?

Třetina respondentů je spokojena s podporou, které se jim při studiu dostává. 17% zdravotně postižených uvedlo, že o podporu žádali, aniž by ji dostali, další třetina respondentů žádnou podporu při studiu nepožaduje.

Před jakou dobou jste ukončil/a své poslední zaměstnání?

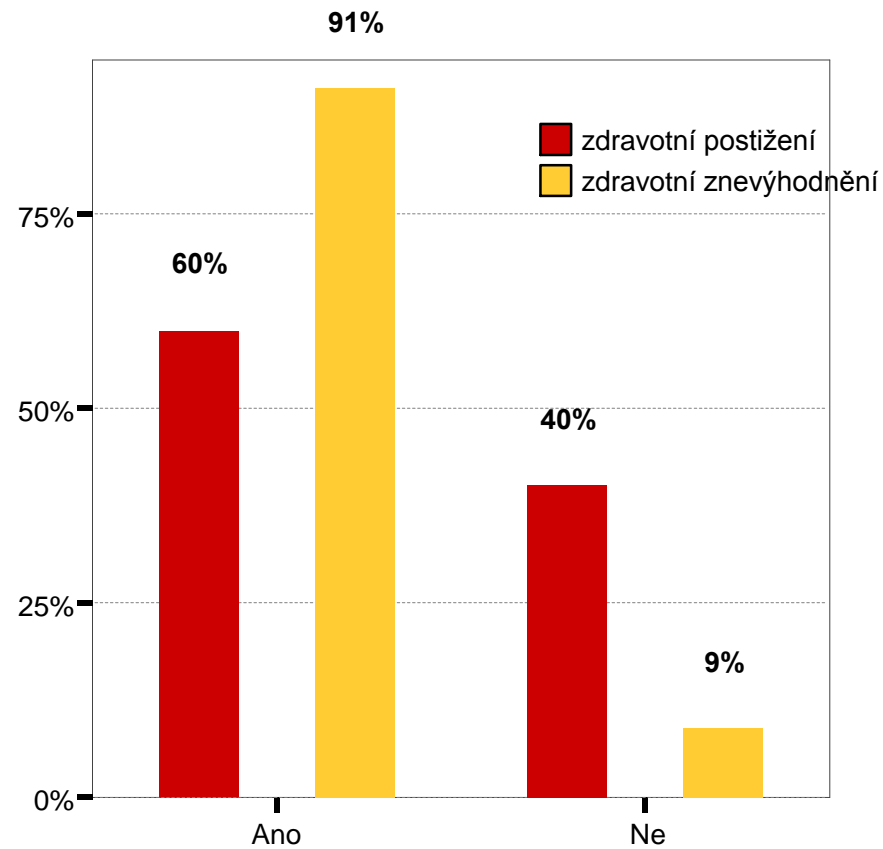

60% respondentů se zdravotním postižením své poslední zaměstnání ukončilo během posledních šesti měsíců, obdobně je na tom třetina zdravotně znevýhodněných respondentů. Ti pak z větší části uváděli i odpověď „nikdy jsem nepracoval/a“.

Bez zaměstnání

Hledal(a) jste si pravidelně práci?

Většina v současné době nezaměstnaných respondentů se snažila hledat si v době nezaměstnanosti pravidelně práci. 40% zdravotně postižených uvedlo, že práci nehledalo, důvodem je pak nejčastěji špatný zdravotní stav.

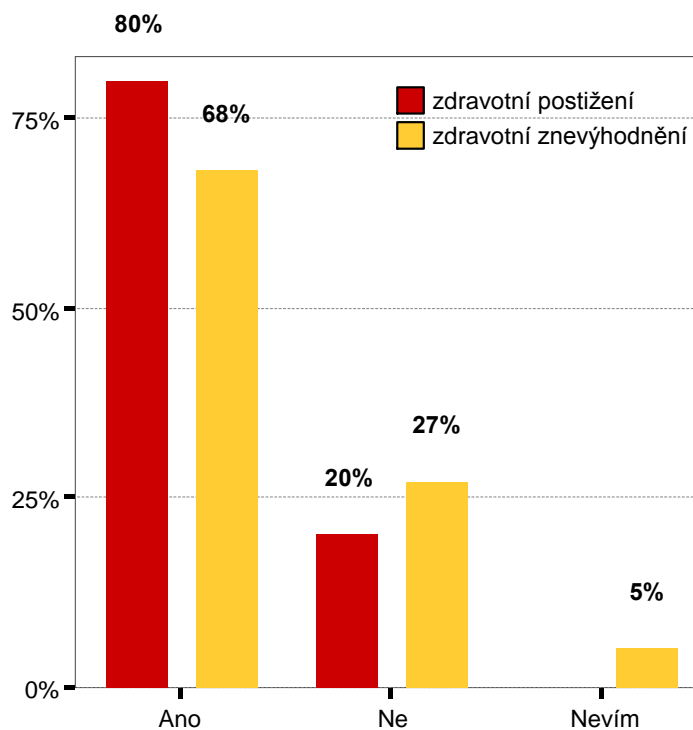
Pokud opravdu hledáte práci, jakým způsobem?

Nejběžnějšími kanály pro hledání zaměstnání jsou přátelé a příbuzní a vyhledávání na internetu. Pracovní agentury, agentury pro pomoc zdravotně postiženým a poradenské služby jsou nejméně využívanými zdroji.

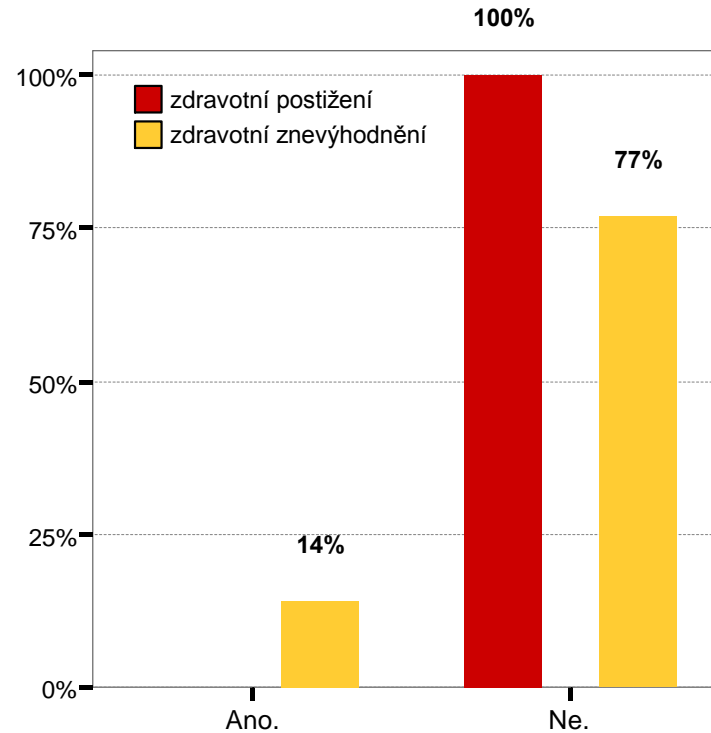
Chtěl/a byste mít placené zaměstnání třeba jen na několik hodin týdně?

Přestože zaměstnání hledá jen 60% zdravotně postižených, placenou práci i jen na několik hodin týdně by rádo vykonávalo až 80% zdravotně postižených, kteří jsou v současné době nezaměstnaní.

Očekával/a jste tuto situaci, když jste ukončil/a školu?

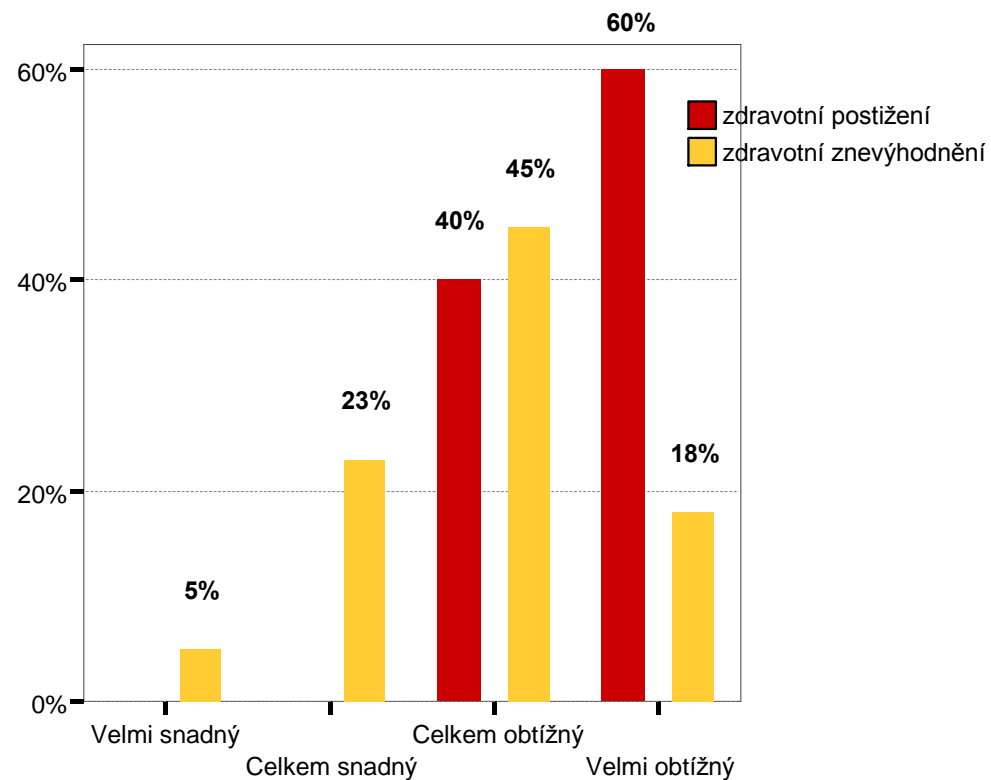

Současná situace je pro respondenty jednoznačně velkým zklamáním. Neúspěch při hledání pracovního uplatnění už při ukončení studia předvídalo jen 14% respondentů se zdravotním znevýhodněním.

Bez zaměstnání

Hodnotíte Váš přechod ze studia do aktivního života jako:

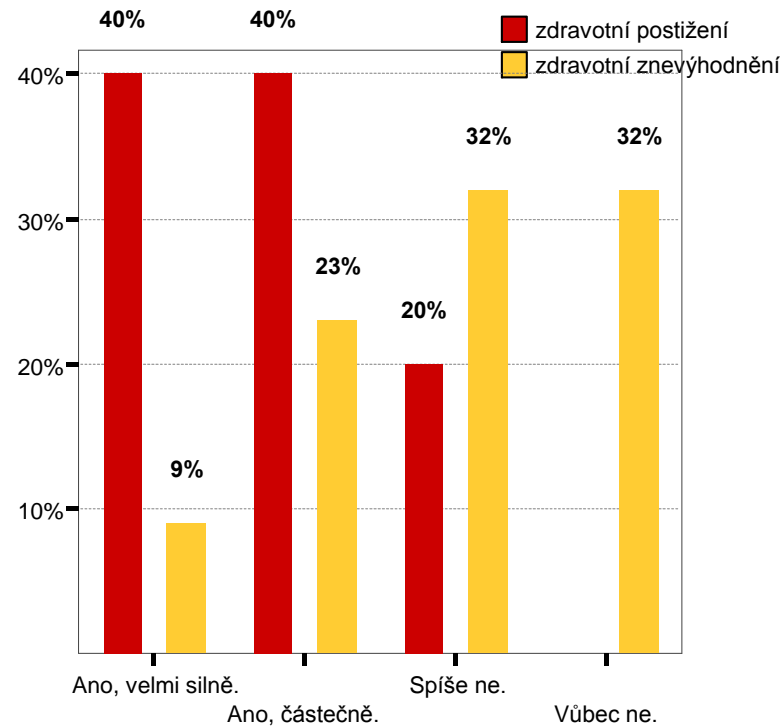

Přechod do aktivního života ze studií je pro respondenty velmi obtížný. Výsledky dávají tušit, že absence podpůrných služeb zaměřených na pokračování po studiu jsou jedním z největších problémů respondentů tohoto výzkumu.

Bez zaměstnání

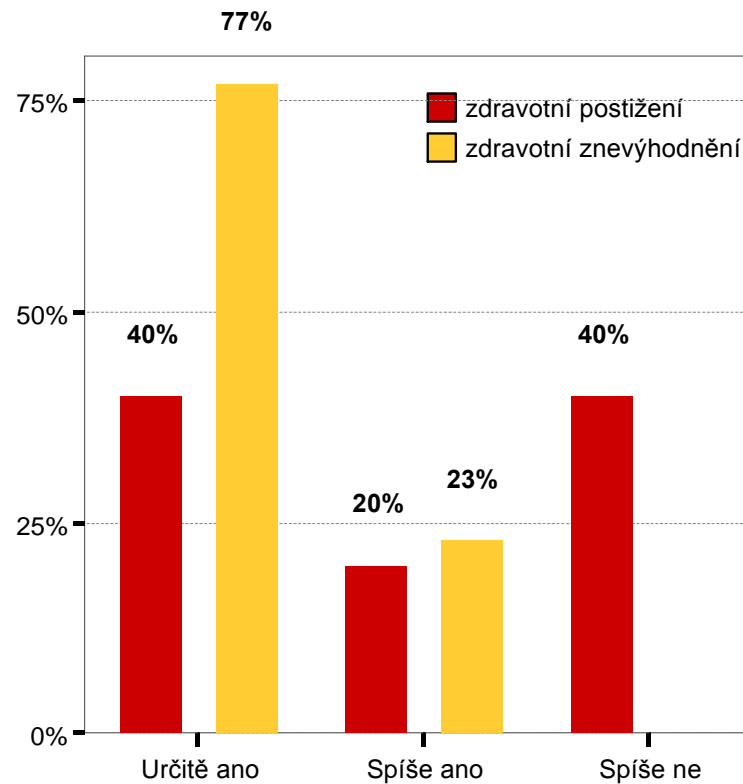
Ovlivnilo podle Vašeho názoru Vaše postižení, nemoc nebo porucha učení Vaši schopnost najít si práci

Zatímco respondenti se zdravotním postižením velkou část těchto obtíží po studiu připisují svému handicapu, respondenti se zdravotním znevýhodněním v něm příčinu současného neúspěchu nespatřují.

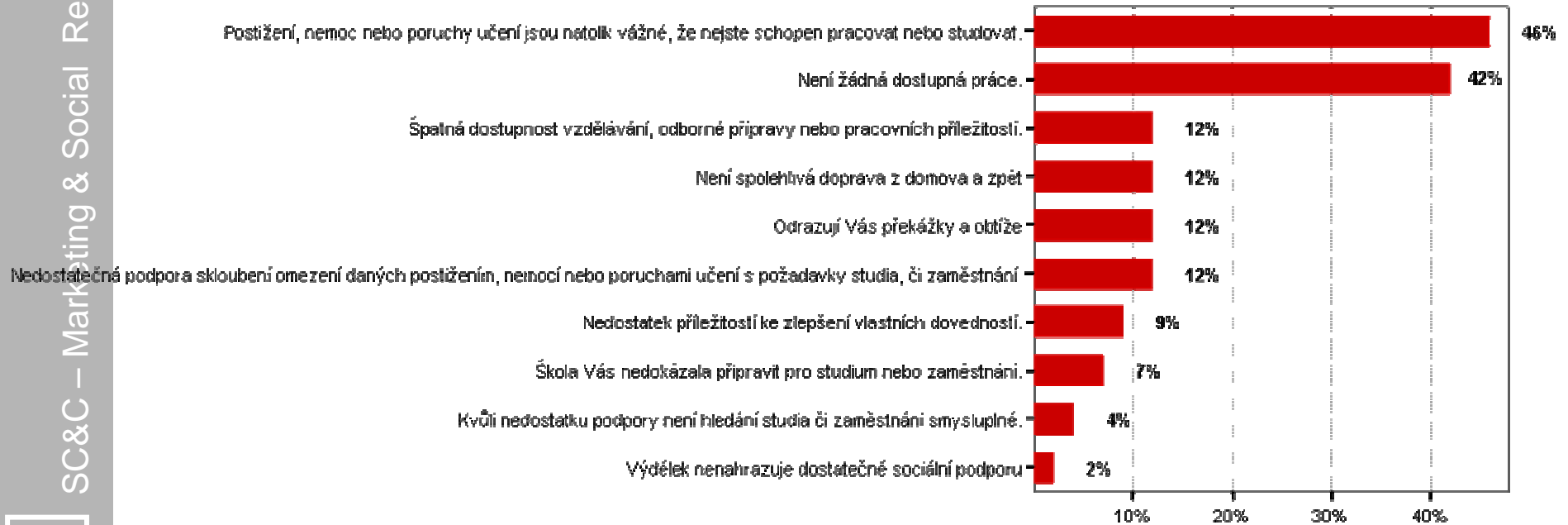
Myslíte si, že v budoucnu budete pracovat?

Zhodnocení vlastních šancí uspět v budoucnu na pracovním trhu je u zdravotně znevýhodněných respondentů o poznání optimističtější než u zdravotně postižených.

Jaké jsou hlavní důvody proč nepracujete?

Pro respondenty pobírající plný invalidní důchod je největší bariérou v pracovní kariéře jejich vlastní zdravotní stav a nedostatečná flexibilita pracovního trhu v oblasti zaměstnávání zdravotně postižených.

Bylo to obtížné, protože?

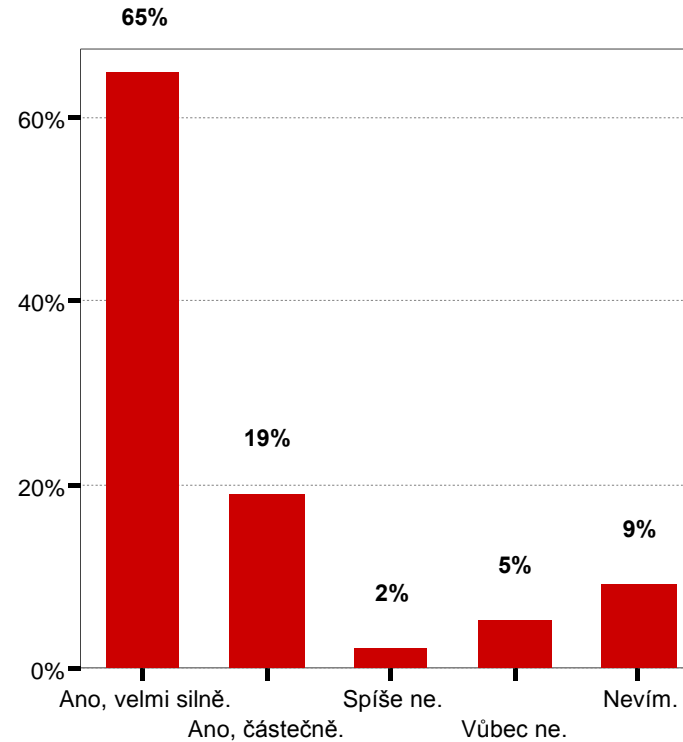

Největší bariérou je nemožnost najít vhodné pracovní místo či školu, dalším častým důvodem je neschopnost skloubit specifické nároky respondentů s pracovními podmínkami.

Invalidní důchod

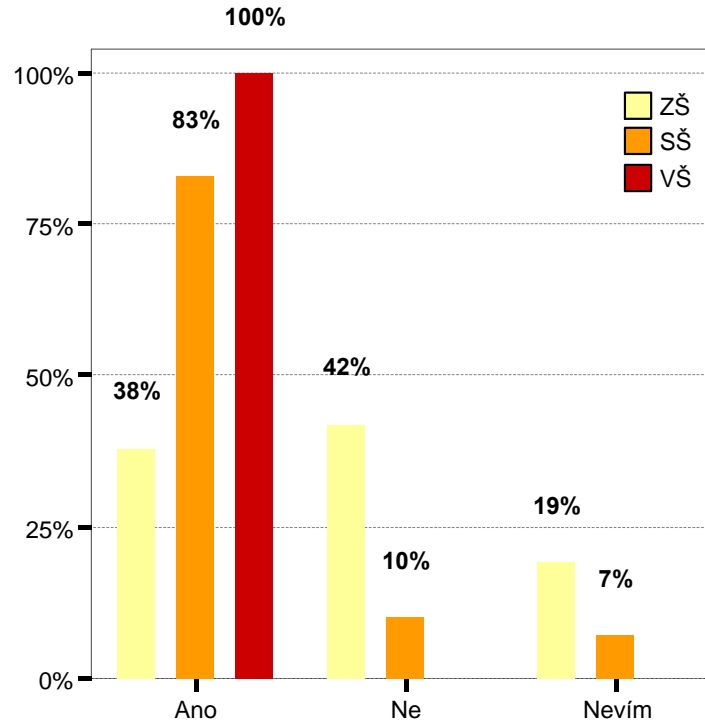
Ovlivnilo podle Vašeho názoru Vaše postižení, nemoc nebo porucha učení Vaši schopnost najít si práci

Drtivá většina respondentů (84%) považuje své postižení, nemoc nebo poruchu učení za hlavní příčinu svého neúspěchu na trhu práce.

Chtěl/a byste mít placené zaměstnání, třeba jen na několik hodin týdně?

Čím vyšší vzdělání respondenta, tím větší je jeho touha mít alespoň nějaké placené zaměstnání. Na zaměstnanost rezignovali hlavně respondenti se základním vzděláním (i neukončeným).

SHRNUTÍ

- Sami respondenti mají poměrně realistické představy o svých šancích uspět na trhu práce – čím nižší je jejich ukončené vzdělání, tím hůře hodnotí svůj potenciál získat dobře placenou práci, která je bude bavit.
- Přestože se absolventi základních a středních škol necítí být dobře připraveni pro profesní kariéru, jejich hodnocení školy jako takové je spíše pozitivní.
- Proces vyhodnocování individuálních potřeb a tvorba individuálních vzdělávacích plánů se týká především základních škol, čím vyšší stupeň vzdělávání, tím menší individualizace.
- V základním školství se z pohledu respondentů také nejvíce projevuje jejich potřeba individuálního přístupu a více času na učivo oproti žákům bez zdravotního postižení či znevýhodnění.

- Svou současnou situaci hodnotí z hlediska možnosti osobní spokojenosti všechny skupiny respondentů kladně bez ohledu na to, zda se jim daří realizovat své profesní plány či ne.
- Jak ukázaly již hloubkové rozhovory je pro úspěch při studiu zcela zásadní rodinné zázemí.
- Podpora rodiny je nejvýše ceněnou podporou respondenty se zdravotním postižením, i znevýhodněním.
- Státem poskytovaná podpora je zejména finančního rázu, není příliš individualizovaná a chybí podpora a poradenství v oblasti přechodu ze vzdělávání na trh práce.
- Podpora při přechodu do dalšího vzdělávání či na trh práce je respondenty nejvíce postrádanou podporou.

